

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV.

Celovec, petek, 29. januar 1960

Štev. 5 (924)

Dober razvoj avstrijskega gospodarstva

toda mezde in plače so ostale daleč za stalno naraščajočimi cenami

Institut za gospodarsko proučevanje je objavil poročilo o stanju avstrijskega gospodarstva ob prehodu iz 1959. v 1960. leto. Iz tega poročila je razvidno, da je gospodarstvo Avstrije zabeležilo ob koncu zadnjega leta izredno lepe uspehe. Večina gospodarskih panog je dosegla rekordno proizvodnjo, pa tudi tiste panoge, ki so bile v zadnjih mesecih v zastoju, so zlasti v novembru napravile korak naprej ter so izgledni za nadaljnji uspešni razvoj. Izredno dobri tudi v letu 1960. Hkrati pa je bilo zaznamovano stalno naraščanje cen pri mnogih življenjskih potrebščinah, kar povzroča vedno večje razlike med cenami na eni in zaslužki delojemalcev na drugi strani. Zato je iz raznih poklicnih skupin slišati odločne zahteve po zvišanju mezd in plač; pri tem pa je treba ugotoviti, da so te zahteve popolnoma upravičene, kajti tudi delojemalci morajo biti soudeleženi na dobrinah, ki jih nudi uspešni razvoj gospodarstva.

Zgoraj omenjeno poročilo navaja, da se je izvoz avstrijskega blaga kljub zastoju pri lesu in papirju dalje uspešno razvijal ter dosegel podoben porast kot leta 1957. Proizvodnost se je v novembru povečala za 5,3 % in je bila za 6,3 % višja kot leto poprej. Najvišji porast je zabeležila železarska industrija, katere proizvodnja je bila kar za 23 odstotkov višja kot leta 1958. Tudi kmetijstvo je dalo relativno veliko žita in mesa na trg ter znaša povišanje pri krušnem žitu celih 26 odstotkov. V istem obdobju se je poraba električne energije povečala za 10 odstotkov in blagovni promet pri železnicah se je dvignil za 15 odstotkov napram prejšnjemu letu.

V istem obdobju se je bistveno izboljšalo tudi stanje zaposlenosti. Tekom decembra 1959 se je število zaposlenih delojemalcev znižalo za 58.900 oseb, vendar je kljub najhujši zimi še znašalo 2.221.600 oseb. Hkrati se je število brezposelnih, ki so javljeni pri delovnih uradih, zvišalo za 58.300 na skupno 150.200 oseb, kar je za zimsko brezposelnost znatno manj kot prejšnja leta.

Iz poročila instituta za gospodarsko proučevanje pa je razvidno tudi naraščanje cen pri raznih življenjskih potrebščinah, ki se je močno razvijalo v zadnjih mesecih leta 1959. Tako so se v primerjavi s prejšnjim letom podražili sadje, meso in zelenjava, za 4,4 % so se dvignile cene pri raznih gradbenih materialih, cene železa, ki so se že junija zvišale za 8 odstotkov, so letos januarja poskočile ponovno za 4 odstotke,

Kakor prej Hitler, tako zdaj Adenauer

Nedavni obisk zahodnonemškega kanclerja Adenauerja v Rimu je zapustil zelo temne sence. Ne samo, da je Adenauer očitno pridobil na svojo stran italijanske državničke v vprašanju Nemčije in Berlina, marveč je zapustil najslabši vtis tudi s svojo več kot presenetljivo izjavo, ki jo je podal med sprejemom pri papežu Janezu XXIII.

Med obiskom v Vatikanu je kancler Adenauer namreč dobesedno izjavil: „Mislim, da je dal bog nemškemu ljudstvu v teh nemirnih časih posebno nalogo čuvaja Zahoda proti močnim silam, ki pritiskajo z Vzhoda na naše dežele.“ Te besede le preveč spominjajo na Hitlerja, ki se je prav tako skliceval na boga, ko je popeljal nemški narod v vojno proti demokratičnim in svobodoljubnim narodom Evrope.

Svetovni tisk je zelo ostro komentiral to izjavo ter je Adenauerja primerjal s Hitlerjem, v kolikor o njem ni govoril kot o „atomskem kanclerju“, ki je prišel v Rim, da bi prepričal italijanske državničke, da je pravilno samo tisto stališče, ki ga zastopa on — Adenauer. Londonski „Daily Herald“ je pod naslovom „Nemci izvoljen narod“ zapisal, da je Adenauerjeva izjava med sprejemom pri papežu glede stališča Nemčije v borbi proti komunizmu „presenetljiva“ ter dodal, da celo vatikanski funkcionarji pravijo, da je Adenauerjeva izjava izrazila presenečenje v okoliščinah, v katerih jo je podal. Pariški „Le Figaro“ pa

kar je seveda vplivalo tudi na cene pri železnicah. Poročilo nadalje navaja povišanje poštne tarife s 1. februarjem 1960 ter govori o predvideni podražitvi železnice, ki naj bi stopila v veljavo v začetku mese-

ca aprila. Prav tako pa se med vladnima strankama pričnejo februarja pogajanja o povišanju radijskih pristojbin, ki naj bi se na leto zvišale za 45 šilingov. Razumljivo bodo te podražitve sprožile nov val naraščanja cen tudi na drugih področjih in čaka tukaj tako imenovano paritetsko komisijo zelo odgovorna naloga.

Mnogo manj pa je v poročilu govora o mezdah in plačah, ki daleč zaostajajo za stalno naraščajočimi cenami. Znano je, da je Avstrija glede zaslužkov delojemalcev še vedno na predzadnjem mestu v zahodni Evropi, kar gotovo ni najboljši dokaz „visoke življenjske ravni“. Statistični podatki o življenjski ravni v Avstriji so na videz sicer res razveseljivi, vendar je pri tem za-

jele le povprečno stanje, iz katerega pa ni razvidno, da je na eni strani izginjajoča manjšina ljudi, ki dejansko izredno dobro ali celo predobro zaslužijo, na drugi strani pa stoji pretežna večina delojemalcev, katerih zaslužki zadostujejo komaj najnujnejšim potrebam. Tem je treba prišteti tudi prejemnike različnih rent, katerih višina le v malo katerem primeru odgovarja današnjim življenjskim potrebam, posebno še, ko se cene dvigajo tako rekoč od dne do dne.

Poročilo o uspešnem razvoju gospodarstva je vsekakor razveseljivo, še bolj razveseljivo pa bi bilo, če bi bili na tem uspehu sorazmerno udeleženi tudi neposredni ustvarjalci dobrin — delavci. Trenutno pa je še tako, da konjunktura v gospodarstvu v pretežni meri koristi le majhnemu delu prebivalstva, med katerim se veča število milijonarjev in postajajo bogati vedno bogatejši, hkrati pa imamo v državi mnoge tisoče in sto tisoče, ki se kljub požrtvovalnemu delu le težko prebijajo skozi življenje.

Raab je odgovoril Segniju

na pismo glede vprašanja Južne Tirolske

Ministrski svet je na svoji torkovi seji potrdil pismo, ki vsebuje odgovor kanclerja Raaba na pismo predsednika italijanske vlade Segnija. Kakor znano je predsednik Segni v svojem pismu zavzel stališče do vprašanja Južne Tirolske ter se izrekal za čim hitrejšo rešitev tega problema.

V odgovoru kanclerja Raaba je povedano, da je avstrijska vlada močno zainteresirana na pozitivni zaključku pogajanj za rešitev južnotirolskega vprašanja. V posebnem komentarju pa je poudarjeno, da Avstrija slej ko prej zahteva popolno avtonomijo za Južno Tirolsko in pričakuje, da bo prišlo kmalu do tozadevnih pogajanj, ki pa „naj problem rešijo in ne še dalje zavlačujejo“.

Ob izmenjavi pism med kanclerjem Raabom in predsednikom Segnijem je prišlo v avstrijskem tisku do ugibanj, ali se bosta najvišja predstavnika obeh vlad sestala na posebni konferenci, kjer bi tako rekoč „na najvišji ravni“ obravnavala južnotirolsko vprašanje. Vendar gre pri tem le za ugibanja, kajti z uradne strani doslej ni bilo objavljene ničesar o takim srečanju, pač pa so se v italijanskih vladnih krogih izrazili precej skeptično, ker menijo, da bi bilo tako srečanje ob sedanjem položaju preveč tvegano za obe strani.

Medtem je vprašanje, kateremu mednarodnemu forumu naj bi predložili vprašanje Južne Tirolske, v toliko napredovalo, da je italijanski predstavnik v Evropskem svetu izrazil pripravljenost Italije, v tem vprašanju iskati pomoč Mednarodnega sodišča v Haagu. Dejal je namreč, da bi se v primeru, če bi se Avstrija odločila za ta korak, večina italijanskih poslancev vplivala na svojo vlado, da se tudi ona pridruži temu sklopu.

Del avstrijskega tiska pa je trenutno zelo hud, ker so italijanski cariniki južnotirolske politike bolj strogo preiskali, ko so se vračali s posvetovanja s predstavniki avstrijske vlade (Radovedni smo, če bi ostalo pri carinskem pregledu, ako bi se voditelji korokskih Slovencev odpeljali na posvetovanje s predstavniki jugoslovanske vlade!)

„Uspeh“ francoske kolonialne politike v Alžiru:

Francozi so se postavili proti Francozom

Medtem ko je predsednikčasne alžirske vlade Ferhat Abas ponovno izrazil pripravljenost alžirskega osvobodilnega gibanja za pogajanja s francosko vlado, je prišlo v francoski kolonialni politiki v Alžiru do dogodka, ki je postavil Francijo pred težko odločitev. Del francoskih kolonialnih čet ter francoski kolonisti v Alžiru so se uprli De Gaullovim načrtom za rešitev alžirskega vprašanja, ker nečejo dopustiti, da bi Alžirci svobodno odločali o svoji nadaljnji usodi, čeprav bi bila ta „svobodna“ odločitev po De Gaullovih načrtih vse prej kot res svobodna.

Upor ultranacionalistov in fašistov v Alžiru je ponovno razgalil kolonialno politiko Francije, hkrati pa je spravil francosko vlado v položaj, da se mora praktično boriti na treh frontah: najprej proti lastni vojski v Alžiru, ki se tudi takrat ne bi hotela umakniti, če bi bila Alžiru priznana samostojnost; drugič proti francoskim kolonistom v Alžiru, ki ob vsakem tudi najmanjšem popuščanju vlade napram osvobodilnemu gibanju Alžircev grozijo z državljansko vojno; končno pa

še proti osvobodilnemu gibanju domačega prebivalstva Alžira, ki uživa simpatije in podporo vseh afriških narodov.

Da je položaj francoske vlade res težaven, se vidi najbolj iz tega, da ves teden, odkar traja upor v Alžiru, še ni podzvela nobenih ukrepov proti fašističnim krogom, marveč je v svoji neodločnosti dopustila, da je Alžir zajela neke vrste državljanska vojna, v kateri je vsaj doslej streljanje sicer še bolj redke pojave, vendar se položaj lahko spremeni čez noč. To je potrdil tudi predsednik francoske vlade Debre, ki je ob svojem povratku iz Alžira izjavil, da bi ta upor, ki bi lahko izkopal prepad med Francozi iz Alžira in Francozi iz Francije, predstavljal hudo nesrečo za vse, v prvi vrsti pa za Francijo.

Sedanjo neodločnost francoske vlade in predsednika republike De Gaulleja tolmačijo v političnih krogih s tem, da vladajo ostra nasprotja tudi v vladi sami. V tej zvezi je bilo govora o nameravanem odstopu posameznih ministrov in celo De Gaulleja, vendar je minister za informacije preklical vse te govorce ter zanikal tudi vest, po kateri naj bi imel De Gaulle namen, zahtevati posebna ustavna polnomočja. Dejansko pa je imel De Gaulle že razgovore s predsednikom ustavnega odbora in so se v tej zvezi pojavile domneve, da bo sklical izredno sejo vlade, na kateri naj bi zahteval izredna pooblastila. Zato zdaj vsa javnost nestrpno pričakuje njegove izjave, ki jih bo danes podal po radiu, za 5. februar pa je predvideno, da bo osebno obiskal Alžir.

Sedanji razvoj v Alžiru je zelo dobro karakteriziral predsednikčasne vlade Ferhat Abas, ki je dejal: „V Alžiru je zavesa padla. Kaže, da hoče rasizem, ki je postal že pred enim stoletjem sistem, vsiliti svoj zakon. V Alžiru se ob sodelovanju francoskih fašistov pripravljata država, katere sistem bi slonel na sistemu Južne Afrike (v Južnoafriški uniji je rasna diskriminacija veljaven zakon — op. ured.). Svoboda pa je samo ena. Če bo ta novi kolonializem zmagal v Alžiru, bo ogrožena vsa Afrika.“

Nadaljnji protesti proti nacističnim izzivanjem

Na tiskovni konferenci v Rimu so nemškega kanclerja Adenauerja vprašali tudi za mnenje o sedanjih nacističnih izgredivih. Odgovor, ki ga je dal šef zahodnonemške vlade, je presenetil vse: skušal je namreč zmanjšati pomen tega pojava in je dejal, da je dolžnost novinarjev, naj skrbijo bolj za „komunistično nevarnost, ki je mnogo večja“.

Svetovna javnost pa ima o tem popolnoma drugačno mnenje. Iz vseh delov sveta še vedno prihajajo ostri protesti proti neonacističnim podvigom ter protesti proti zadržanju zahodnonemških oblasti, ki so v glavnem krive, da je sploh moglo priti do obnavljanja nacistične miselnosti. Adenauerja pozivajo, naj pomete najprej pred svojim pragom in napravi čistko v svoji neposredni okolici, kjer še vedno mrgoli visokih in s krvjo omadeževanih nacističnih funkcionarjev.

Kakor pred nedavnim na Dunaju, tako je bilo prejšnji teden protestno zborovanje tudi v Celovcu. Priredila ga je zveza KZ-larjev, govorniki pa so s konkretnimi primeri opozorili na vpliv, ki ga že spet ali še vedno imajo bivši nacisti v javnem življenju in zlasti na mladino tudi pri nas v Avstriji. V resoluciji, ki so jo poslali deželnemu glavarju, so udeleženci zborovanja zahtevali ustrezne ukrepe, da bi se preprečili nadaljnji nacistični izgredivi.

KELAG obljublja nadaljnjo elektrifikacijo

Na nedavni tiskovni konferenci (h kateri pa zastopniki slovenskega koroškega tiska niso bili vabljeni!) sta direktorja KELAG-a ing. Jeran in Pacheiner obrazložila letošnji proračun družbe ter opozorila na delež, ki ga ima KELAG pri elektrifikaciji na Koroškem. Iz njenega poročila je razvidno, da je KELAG od svoje ustanovitve leta 1948 vložila v razne investicije blizu 1 milijarde šilingov: precej nad 500 milijonov šilingov je bilo investiranih za izgradnjo električnega omrežja, okoli 250 milijonov šilingov za gradnjo elektram in 170 milijonov šilingov bo investiranih letos.

Nadaljnja izgradnja KELAG-ovih naprav je potrebna, ker se od leta do leta stalno večja tudi poraba električne energije. Za letos računajo, da bo morala KELAG za svojih 95.000 odjemalcev pripraviti okoli 600 milijonov kilovatnih ur električne energije, medtem ko jih je bilo lani šele 515 milijonov. Od teh 600 milijonov jih bo mogla v lastnih elektrarnah proizvesti le 140 milijonov, ostale pa bo morala odkupiti od drugih podjetij.

Za letošnje leto ima KELAG predvidene naslednje investicijske izdatke: 130 milijonov šilingov za investicije in vzdrževanje

naprav (to je za 51 milijonov več kot leta 1959), za prezidavo ziljske elektrarne 40 milijonov, kot prispevek za gradnjo elektrarne Kazaze 12,35 milijona in za nadaljnjo elektrifikacijo, ki naj bi zajela blizu 600 koroških kmetij, okoli 10 milijonov šilingov.

V celoti predvideva proračun za leto 1960 izdatke v višini 302,1 milijona šilingov, dohodki pa bodo predvidoma znašali 294 milijonov šilingov. Največji delež pri dohodkih, namreč 260 milijonov, znašajo pristojbine za tok, pri izdatkih v rednem proračunu pa so na prvem mestu stroški za lok, ki ga mora KELAG odkupiti od drugih podjetij — predvidoma v letošnjem letu 110 milijonov; pomembna postavka (61 milijonov) so tudi izdatki za nameščence in delavce, medtem ko so izdatki za material predvideni v višini blizu 56 milijonov. Izdatki v investicijskem načrtu so v prvi vrsti predvideni za gradnjo elektran Kazaze in v Zilji, ki pa se bodo v kratkem visoko obrestovali, ko bo KELAG bistveno povečala proizvodnjo električne energije, tako že samo z elektrarno v Kazazah letno za 72 milijonov kWh.

Pa tudi iz rednega proračuna bodo financirali številne naprave, ki bodo zagotovile boljšo oskrbo z elektriko v krajih, ki so že povezani z omrežjem, poleg tega pa bodo omogočili, da bo električna luč posvetila tudi v številnih novih vaseh in domovih.

Avstrijskemu gospodarstvu se odpirajo nova tržišča

Z izgradnjo velike jeklarne za Indijo se je Avstrija uspešno pojavila na pozornici svetovnega gospodarstva in avstrijska industrija si je utrla pot na novo tržišče, ki bo za avstrijsko gospodarstvo lahko velikega ali celo odločilnega pomena. To je poudaril tudi vicekancler dr. Pittermann, ko se je vrnil iz Indije. Dejal je, da je Avstrija uspešno prestala svojo prvo preizkušnjo in zdaj je čas, da se avstrijska gospodarska politika načrtno bavi z odkrivanjem novih tržišč v azijskih, južnoameriških in afriških deželah, kajti osvoboditi se moramo starega naziranja, po katerem naj bi Avstrija večno živela od tradicionalnih tržišč.

Avstrija si je z novo jeklaro v Indiji ustvarila dober glas — je dejal dr. Pittermann — in pogajanja, ki jih je ob tej priložnosti vodil finančni minister dr. Kamitz s predstavniki indijske vlade, nas napolnjujejo z upanjem, da ne bo ostalo pri postavitvi jeklarne, marveč se bodo avstrijskemu gospodarstvu odprle v tem delu sveta še nadaljnje možnosti. „Če so nas prej spoštovali le kot narod glasbe in veselega življenja, potem nas zdaj spoznavajo kot sposobnega partnerja v svetovnem gospodarstvu.“

Minister Kamitz pa je po povratku iz Indije poročal o svojih pogajanjih glede avstrijskega posojila Indiji v višini 500 milijonov šilingov. Dejal je, da bi tako posojilo bistveno olajšalo izvoz avstrijskega blaga v Indijo, kar je za Avstrijo posebnega pomena zlasti zdaj, ko gre za premostitev prehodnih težav v zvezi z ustanovitvijo dveh gospodarskih blokov v zahodni Evropi. V tej zvezi je vzpostavitev in razširitev trgovinskih odnosov z izvenevropskimi deželami odločilnega pomena, zato ta prizadevanja, ne bi smela biti omejena le na Indijo, marveč bi se morala razširiti tudi na druge države. Nadaljnja pogajanja o avstrijskem posojilu Indiji bodo še tekom prve polovice tega leta, ko bo Avstrijo obiskal indijski minister za poddržavljeno industrijo.

Razvoj gospodarstva v Afriki

koristi svetovnemu tržišču, ne pa domačemu prebivalstvu

V lorek se je v Tangeru začelo zasedanje Gospodarske komisije OZN za Afriko, za katero je posebni oddelek za socialne in gospodarske zadeve izdelal obširno poročilo o gibanju gospodarstva na afriški celini v zadnjih desetih letih.

Iz tega poročila je razvidno, da se v gospodarstvu zadnjih let na afriški celini kažejo želje, da bi opustili stare kolonialne metode ter se lotili modernih oblik gospodarstva. Vendar notranje tržišče v tem delu sveta ni dovolj razvito, pa tudi gospodarske podlage ni, da bi v polni meri izkoristili obstoječe možnosti za razvoj. Najbolj pomembna panoga afriškega gospodarstva je kmetijstvo, katerega obseg so sicer povečali, vendar se to nanaša le na kulture, namenjene za izvoz, ne pa za domačo potrošnjo.

Takšna preusmeritev afriških dežel pri izvozu ustreza zahtevam industrijsko močnih evropskih in severnoameriških dežel. Afriške dežele izvažajo tudi surovine za industrijo in kmečke pridelke v obsegu, ki ga terja svetovno tržišče, ne pa notranje potrebe gospodarskega razvoja.

Kljub temu pa v gospodarsko in zlasti industrijsko močno razvitih predelih sveta ne kažejo preveč zanimanja za pomoč afriškim nerazvitim deželam, marveč je bila ta pomoč doslej neznatna v primerjavi z dejanskimi potrebami. V mnogih državah pač še

vedno prevladuje naziranje, da je treba afriške dežele izkoristiti kot dobavitelje cenenih pridelkov in surovin. Zato se med afriškimi narodi vedno bolj širi želja po samostojnosti in neodvisnosti, večajo pa se tudi prizadevanja za močno medsebojno gospodarsko povezavo. Tem ciljem služi tudi sedanja konferenca afriških dežel v Tunisu, katere glavno geslo se glasi: Neodvisnost za afriške narode! Skupnost vseh afriških narodov v borbi za osvoboditev izpod tujega gospodarstva hočejo manifestirati tudi v tem, da so na tuniškem posvetovanju afriških državnikov pozvali vse dežele črnega kontinenta, naj pošljejo svoje zastopnike v alžirsko osvobodilno gibanje.

Tudi Jugoslavija se je uveljavila v svetovni trgovini

Mnogi ugledni gospodarski krogi širom po svetu ugotavljajo, da se je Jugoslavija v zadnjih letih uspešno uveljavila na svetovnem tržišču. V številnih deželah narašča povpraševanje po jugoslovanskem blagu in indeks jugoslovanskega izvoza se hitro večja od leta do leta.

Lani je dosegel jugoslovanski izvoz vrednost 142,6 milijarde dinarjev, kar je za 10 odstotkov več kot leto poprej. Zabeležili pa so tudi pomembno spremembo v strukturi izvoza, kajti najbolj močno se je povečal izvoz industrijskega blaga. Medtem

ko je v letu 1958 znašal delež industrijskih izdelkov v celotnem izvozu 68,3 %, je lani dosegel 75,7 % ali dobre tri četrtine celotnega izvoza. Med industrijskimi panogami sta bili najbolj uspešni kovinsko-predelovalna industrija ter ladjedelništvo, ki je svoj izvoz v primerjavi z letom 1958 celo podvojilo.

V novo leto je stopila Jugoslavija s sklenjenimi meddržavnimi trgovinskimi sporazumi kar z 59 državami, med katerimi zavzemajo važno mesto razne dežele v Afriki, Aziji in Južni Ameriki, torej prav tržišča, ki bodo v prihodnjih letih najbolj pomembna za gospodarstvo evropskih držav. Jugoslovanski krogi pričakujejo, da se bo izvoz uspešno razvijal tudi v tem letu, za katero pričakujejo, da bo vrednost celotnega izvoza preseгла 169 milijard dinarjev, kar bi bilo za celih 26 milijard več kot v letu 1959.

Po načrtu za leto 1960 bo industrija spet največji izvoznik, hkrati pa se bo znatno povečal tudi izvoz kmetijskih pridelkov, kar sklepajo iz bogate lanske letine, pa tudi iz povečane kmetijske proizvodnje v tem letu. Pri izvozu industrijskega blaga pa se bodo letos prvič močneje uveljavile „mlade“ panoge, tako motorna industrija in elektroindustrija, ki so v zadnjem času povečale svojo proizvodnjo ter igrajo danes že važno vlogo v jugoslovanskem gospodarstvu.

Da se je Jugoslavija uveljavila na svetovnih tržiščih kljub najostrejši konkurenci v borbi z velikimi in močno razvitimi državami, je najboljši dokaz uspešnega razvoja njenega gospodarstva.

PO ŠIRNEM SVETU

Moskva. — Sovjetski znanstveniki izdelujejo načrte za gradnjo jeklarne, v Iraku, ki naj bi krila 20 odstotkov vseh potreb Iraka na jeklu. Prav tako pa se mu-di skupina sovjetskih strokovnjakov v prestolnici Gane, kjer proučujejo možnosti za gradnjo železarne in jeklarne.

Dunaj. — Istočasno s Slovenskim plesom v Celovcu je tudi Hrvaško kulturno društvo na Dunaju priredilo svoj tradicionalni ples, ki se ga je letos udeležilo okoli 1400 oseb. Med udeleženci je bilo mnogo gostov iz Gradišanske.

Johannesburg. — Prejšnji teden se je v premogovniku pri Sasolburgu pripetila huda nesreča, pri kateri je bilo nad 400 rudarjev zasulih. Po večdnevni prizadevanjih, da bi rešili ponesrečence, je uprava premogovnika odpoklicala reševalne skupine, ker so se možnosti za reševanje zelo poslabšale. Reševalne skupine so ponekod delale v vodi do pasu, poleg tega pa jih je oviral še zemeljski plin. V galerijah 200 metrov pod zemljo je pokopanih 434 Afričanov in 6 Evropejcev.

Djakarta. — Predsednik kamboške vlade Sihanuk je izjavil, da je Kambodža odločena ohraniti svojo nevtralnost in ostati izven političnih ter gospodarskih blokov, ki neposredno ali posredno razdvajajo svet na bloke. Države v jugovzhodni Aziji morajo krepiti kulturne in gospodarske stike, da bodo, ko bodo miroljubno rešile nesoglasja, našle pot in način, da ustvarijo solidarnost, ki je potrebna za njihov skladni razvoj in blaginjo.

Oswiencim. — V nedeljo so se v Oswiencimu na Poljskem začele tridnevne proslave 15-letnice osvoboditve tega hitlerjevskega taborišča, v katerem je našlo smrt nad štiri milijone ljudi iz 28 evropskih držav. Proslav so se udeležile tudi delegacije iz 15 držav, ki so položile vence k „zidu smrti“ med dvema stavbama, v katerih so bile in še danes stoji ohranjene najstrašnejše mučilnice, ki so se jih posluževali nacistični zločinci pri mučenju in pobijanju svojih žrtev. Predsednik poljske vlade Cyrankiewicz je v svojem govoru poudaril, da ni takšnega kraja, kjer bi bila večja človeška tragedija, kot je Oswiencim, toda komaj 15 let po osvoboditvi so se ponovno pojavili kljukasti križi, kar je žalitev spomina na žrtve.

Dunaj. — V zadnjem letu je bilo v Avstriji 66.272 osebnih avtomobilov na novo pripuščenih za promet, kar znaša 23 odstotkov celotnega števila osebnih avtomobilov ob koncu leta 1958. Tovor-nih avtomobilov je bilo na novo registriranih 10.310, motornih koles 6885 in rollerjev 6885, medtem ko je število mopedov znašalo ob koncu leta 1959 skupno 344.796.

Washington. — V ameriških krogih so objavili, da namerava Amerika tekom prihodnjih 100 dni izstreliti v vesolje šest novih zemeljskih satelitov, izmed katerih naj bi eden proučil možnosti za polet na Venero. Z ostalimi umetnimi sateliti pa nameravajo preiskusiti nove naprave in instrumente. Ameriški minister za vojno letalstvo je izjavil, da imajo rakete, s katerimi nameravajo izstreliti nove satelite, enako potisno silo kot sovjetske rakete, ki jih zdaj preizkušajo v Pacifiku.

Rim. — V ponedeljek so se v Rimu sestali zunanji ministri šestih držav-članic EGS, ki so razpravljali o odnosih do EFTA. Naslednjega dne pa se je v Luksemburgu sestal ministerski svet Montanske unije. Prihodnja konferenca zunanjih ministrov EGS je predvidena za 1. in 2. februar v Bruslju, poleg tega pa nameravajo ministri EGS v začetku februarja v Londonu razpravljati s predstavniki držav-članic EFTA.

Moskva. — Pred nedavnim odpoklicani sovjetski veleposlanik v Londonu Jakob Malik je bil imenovan za namestnika zunanjega ministra Sovjetske zveze.

Nove poštno tarife od 1. februarja 1960

Kakor znano, začnejo s 1. februarjem letos veljati nove poštno tarife, ki se pri gotovih vrstah poštnih pošiljk bistveno razlikujejo od dosedanjih pristojbin. Medtem ko ostanejo tarife za pisma in dopisnice v tuzemskem prometu nespremenjene, se poštnina pri pismih v inozemstvo poviša od doslej 2.40 šil. (pri pismu do 20 gramov) na 3 šilinge in za vsakih nadaljnjih 20 gramov za 1.80 šil.; pri navadni dopisnici v inozemstvo od doslej 1.45 šil. na 1.80 šil. in pri dvojni dopisnici od 2.90 šil. na 3.60 šil.

Dodatno pristojbina za priporočena pisma v tuzemskem prometu bo znašala po novem 2.50 šil. (doslej 2 šilinga), dočim ostane pri pismih v inozemstvo nespremenjena, namreč 3.40 šil. Nespremenjene ostanejo tudi pristojbine za ekspresna pisma, in sicer tako za tu- kakor tudi za inozemske pošiljke.

Poštnina pri tiskovinah, poslovnih pismih in blagovnih vzorcih ostane pri lahkih pošiljkah v glavnem nespremenjena, pri težjih pa se bistveno podraži. Pri paketih je bistvena sprememba v tem, da od dosedanjih štirih kilometrskih con ostaneta le še dve: 1. cona za pošiljke, pri katerih sta oddajna in sprejemna pošta v isti ali sosedni zvezni deželi, 2. cona pa za vse ostale pošiljke v tuzemstvu. Po novih predpisih znaša poštnina za pakete v 1. coni do 1 kg 4 šil., v 2. coni pa 6 šil., za vsak nadaljnji začetni kg. pa v obeh conah še 1 šil. Pri malih paketih v inozemstvo znaša poštnina do 250 gramov 6 šil., za vsakih nadaljnjih 50 gramov 1.20 šil.

Slovenski ples kot še nikdar

Največja naša družabna prireditev v Celovcu „Slovenski ples“ je letos uspela kot še nikdar. Blizu 2000 gostov, ljudi vseh stopenj starosti, različnih poklicev ter različnega političnega in svetovnonazornega gledanja je prihitelo in napolnilo slavnostno dvorano, galerijo in stranske prostore Delavske zbornice. Med množico gostov so bili med drugimi tudi predstavnik jugoslovanskega veleposlaništva na Dunaju, prvi sekretar Drago Rožman, jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Boris Trampuž s soprogo in ostali člani konzulata. Prireditev pa je počastil s svojim obiskom tudi deželni glavar Ferdinand Wedenig in se dalje časa zadržal v pristranem pogovoru s predstavniki slovenskih organizacij in s svojimi deželani, kar je napravilo na vse dober in prijazen vtis ter dalo močan poudarek vrednoti tovrstne prireditve.

Med pestro publiko različnih naziranj je bilo na plesu tudi lepo število nemško govorečih sodeželanov, posebno iz Celovca. Naslov prireditve „Slovenski ples“ jih ni motil ter so kljub temu prišli, kar priča, da med mnogimi počasi vendarle gine stara okorelost narodne nestrpnosti in inspirirane mržnje do slovensko govorečih sodeželanov ter si utira pot nova miselnost za boljše razumevanje med ljudstvi in narodi. Slovenski ples koristi tudi temu velikemu cilju

in plemenitemu namenu. Predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter je v svojem pozdravnem nagovoru najprej v slovenskem jeziku izrekel pristrčno dobrodošlico vsem številnim udeležencem ter posebej vidnim predstavnikom. Poseben poudarek pa je dal namenu velike družabne

prireditve, ko je nemško govoreče goste pozdravil v njihovem jeziku in dejal: **Velika družabna prireditev naj združuje naroda v deželi, naj bo smiseln uvod v 40-letnico plebiscita ter naj koristi prizadevanju, da se odstrani razdvojenost med obema narodoma. Kakor smo se na tem večeru znašli v skupnem prijateljskem praznovanju, tako se moramo tudi v vsakdanjem življenju skupno prizadevati za mirno sožitje cbeh narodnosti v deželi!**

Že tedne je vladalo veliko zanimanje za Slovenski ples, toda udeležba je prekosila vsa pričakovanja. Vstopnice v predprodaji so vse razpečali in pri večerni blagajni so jih morali nadoknaditi z nadomestnimi kartami. Nikakor ni bilo mogoče ustreči vsem gostom, da bi dobili zaželjene sedeže in mize, toda ta okoliščina razigranega razpoloženja ni motila. Glasbeni kulturni spored ljubljanskega jazz-

ansambla s solistkama in Avsenikovega kvinteta s solistoma ostane za vse mnoge stotine poslušalcev nepozabno in globoko doživetje. Z borno besedo ni mogoče niti približno oceniti, kar so v mednarodnem svetu priznani umetniki lepega, silnega in globokega umetniškega užitka sipali v dvorano. Viharen, neukrotljiv aplavz po vsaki točki izbranega programa je prepričljiv dokaz, da so bili vsi prevzeli od dovršene melodije. Razumsko in čustveno dojetje glasbe na visoki ravni je tudi lepo spričevalo za kulturno stopnjo našega ljudstva. Avsenikov kvintet pa je imel že na svoji enajstodnevni turneji po naših krajih priložnost, da se je prepričal, s kakšnim navdušenjem in veseljem so kmečki in delavski ljudje sprejemali njegove koncerte.

Potem sta godbi, jazz-ansambel in Avsenikov kvintet, igrali za ples. Jazz-ansambel v veliki dvorani, Avsenikov kvintet pa v zgornjem prostoru. Na mah sta bili plesišči natrpani parov, ki so se vrteli v veselem sproščnem plesu. Razvila se je zares pristna ljudska zabava v pravem pomenu besede. Vse se je drenjalo k plesu, predvsem seve mladina, toda tudi starejši niso hoteli preveč zaostajati. Nič ni storilo, da so bila čela potna, ker v gneči je bila vročina velika, pari so plesali do poznega jutra, na-

Foto (2) Fasqn

smejnani in razigrani. Naše ljudstvo zna in veliko dela, razume pa se tudi pošteno zabavati ob pravem času. Slovenski ples je namenjen razen višjim ciljem tudi sproščanju delovnega človeka iz vsakdanjih skrbi in tegob, kar je, kakor zagotavljajo vsi, tudi v polni meri dosegel.

Na prireditvi so se srečali, pozdravili in pogovorili mnogi stari znanci, drugi, posebno mladi, pa so sklepali nova poznanstva.

In kar je bilo posebno lepo: Vse nočne ure so potekale v pravem prijateljskem in tovariškem vzdušju, družbeno-socialnih razlik ni bilo čutiti, vsi so se počutili med seboj kot enaki med enakovrednimi.

„Zbrali smo se, ker v srcu dobro mislimo“ smo slišali v recitaciji. Tako je tudi res bilo. **Deveti Slovenski ples je bil velik uspeh — prihodnje leto pa na svidenje na jubilejnem desetem Slovenskem plesu v Celovcu.**

Izšel je nov „Zbornik Koroške“

Klub koroških študentov je ob koncu leta 1959 izdal zanimivo knjigo pod naslovom „Zbornik Koroške“, v katerem so poleg zgodovinskih člankov zajeti tudi razni aktualni problemi iz najnovejše dobe koroških Slovencev. To povezanost med preteklostjo poudarjajo izdajatelji knjige že v uvodni besedi, ko pravijo, da „je sedanost vedno v intimni zvezi s preteklostjo, iz katere izvira in raste“.

Vsebinsko sta v zborniku zajeta oba dela Koroške, avstrijski in jugoslovanski, ki pa sta tesno povezana po skupni zgodovini in skupnem jeziku. Oba dela zajema „Geografski pregled Koroške“, ki ga je napisal Peter Ficko, kakor tudi „Kratek oris protifašističnega boja na Koroškem“ izpod peresa Olge Kastelic. Bolj jugoslovanskega delu Koroške so posvečeni spisi: Spomini na sodelovanje z okrožnim komitejem KP pod imenom „Sever“ (Ivo Kokal-Imre), Narodnoobrambni delovni tabori (Alojz Krivograd) in Gospodarska podoba Mežiške doline (Peter Ficko).

Izključno avstrijski del Koroške odnosno tako imenovano južno Koroško pa obravnavajo naslednji članki: Problemi slovenskih koroških visokošolcev v Avstriji (Pavle Apovnik), Po plebiscitu 10. oktobra 1920 — Kärntner Heimatdienst, Heimatbund (Lojze Ude), Migracije prebivalstva na Koroškem med leti 1934—1951 (Vladimir Klemenčič) in Materinščina otrok in pouk na koroških osnovnih šolah (Janko Pleterški), katerim so dodani še odlomki iz spomenice koroških Slovencev zvezni vladi na Dunaju ter članek iz „Slovenskega vestnika“ D'namit in zločinski atentati so sredstva pobesnelih nacionalistov na Koroškem.

Z dokumenti in statističnimi podatki je v knjigi nakazan dejanski položaj slovenske manjšine v avstrijskem delu Koroške, zato je tudi v uvodu povedano: **Del snovi, ki jo osvetljuje ta zbornik, sega v težko in zapleteno aktualno manjšinsko problematiko. Brez apriornih nasilnosti in pretirano visokih zahtev hočemo brez enciklopedičnosti neposredno in aktualno razsvetliti lestvico nazorov, ki so funkcionalno pogojeni po različnih politično-ideoloških strukturah družbe. Dnevni dogodki nam od časa do časa kažejo, da so v nekem družbenem tkivu še vedno dejavni pritlikavi domisleki in umljive polresnice nacionalistično zagledanih plasti. Ne da se dvomiti, da je harmonično sožitje dolžnost in cilj vsake humane in miraljubne politične akcije in to brez czira na nacionalno, ekonomsko ali družbeno orientacijo. Koeksistenco med narodi, humano reševanje vseh spornih vprašanj z dinamiko enakopravnosti — to so cilji naš mladih. Pričujoči Zbornik je prav plod teh naših prizadevanj...**

Bevk v italijanščini

Pred kratkim je v italijanščini izšla knjiga Franceta Bevka pod naslovom *Ragazzi soli, ki vsebuje prevode dveh njegovih mladinskih zgodb, namreč Peterno in Tovariša. Zgodbi je v lepo italijanščino prevedel Ezio Martin, ilustriral pa je knjigo Guido Bertello.*

Prevajalec je napisal tudi obširen uvod, kjer pravi o Bevkovem pisateljskem delu naslednje: *Vse njegovo delo je polno globine, toplega človečanstva, je tolmač ljudske duše, zvesto zrcalo bede in naporov revnih. Njegove mladinske povesti so pravi biseri, zrastle iz razuma in srca moža, ki je iz trpkosti mladosti našel oster način opazovanja, čustvenost in brezmejno ljubezen do revnih otrok.*

Nepismenost v Italiji

Leta 1930 je fašistični režim izjavil, da je že dobil bitko proti nepismenosti v Italiji. Seveda to ni bilo res; vendar je fašistični režim vest z dobro propagando razširjal po vsem svetu in je poklical v Italijo celo komisijo najvidnejših tujih profesorjev in znanstvenikov, ki naj bi si ogledali „velike pridobitve fašističnega režima“ tudi na tem področju.

Resnični položaj pa je bil povsem drugačen. V severni Italiji je bil položaj sicer nekoliko boljši, toda na jugu so ostale razmere skoraj nespremenjene še iz časov dinastije Burbonov. Zato je švicarski profesor opisal svoje vtise takole: Res sem bil zelo presenečen. V majhni vasi v pokrajini Emilii sem našel na šolarje drugega razreda, ki so brez izjeme poznali na pamet datum rojstva Danteta ter so nam recitirali tudi nekaj njegovih verzov. Škoda je le, da je imel najmanjši izmed učencev skoraj moja leta... „Zasluga“ fašističnega režima na tem področju je po mojem le v tem, da hoče prikriti svojemu narodu in sploh javnosti te velike pomanjkljivosti.

Seveda se je od tistih časov v Italiji pre-

cej spremenilo. Toda če bi hotel kdo danes trditi, da je borba proti nepismenosti v Italiji že zaključena ali da se bliža že v kratkem h koncu, ta bi prav tako lagal, kot je lagal Mussolini.

Če je položaj v severni Italiji še kolikor toliko znošen, je položaj na jugu prav kritičen. Uradni statistični podatki govorijo sicer o treh milijonih nepismenih in štirih milijonih polpismenih. Ti podatki so povsem netočni, kajti danes ima Italija okrog deset milijonov nepismenih in polpismenih oseb. To je trda resničnost, ki ovira napredek v Italiji. Država se sicer bavi s problemom, vendar ga do sedaj ni nikoli temeljito načela, še manj pa rešila.

Ni je pokrajine v Italiji niti na severu niti na jugu, ki ne bi imela nepismenih prebivalcev; seveda pa pripada prvo mesto južnim pokrajinam. V Calabriji je izmed 1.736.079 oseb (od šestih let dalje) 552.757 nepismenih, 468.087 takih, ki niso končali niti osnovne šole, 617.380 ljudi je sicer zaključilo osnovno šolo, vendar je med njimi več kot polovica takih, ki bi jih lahko imenovali „zopetne

nepismene“, ker so spet pozabili tisto, kar so se naučili v osnovni šoli.

Uspešnost borbe proti nepismenosti ovira predvsem pomanjkanje primernih šolskih prostorov. V krajih, kjer so bili ustanovljeni večerni tečajji za odrasle nepismene osebe, se le-ti vršijo povečini v hlevih in skednjih. Tako vzdušje seveda ne pripomore v veliki meri k reševanju tega problema. Država je izdala ukrep, po katerem se kaznujejo starši z denarno kaznijo od 5 do 15 tisoč lir, če svojih otrok ne pošljejo v osnovno šolo. Isti ukrep pa je privedel do paradoksnih primerov, ko bi morali starši plačati kazen v krajih, kjer šole sploh ni.

Toda vprašanje ni samo v tem, da mora izginiti nepismenost — še bolj važno je vprašanje, kako naj si država pridobi ljudi s primernim tehničnim znanjem. Komaj 40 let je od tega, ko so bili na primer v Rusiji še narodi, ki sploh niso imeli svojega pismenega jezika. Danes imajo vsi ti narodi svoje univerze, znanstvene akademije, gledališča in knjižnice, in vse to v svojem lastnem jeziku.

Preteklo leto je bilo v Neaplju veliko zborovanje raznih ministrskih funkcionarjev in šolskih inšpektorjev, ki so razpravljali prav o šolski reformi in o borbi proti nepismeno-

sti. Prav na tem zborovanju je eden izmed navzočih povedal, da je v samem Neaplju in njegovi pokrajini, ki šteje nekaj nad 2 milijona prebivalcev, še več kot 350.000 nepismenih, h katerim je treba prišteti še nadaljnje tisoče onih, ki se znajo komaj podpisati. 132.000 teh nepismenih živi v mestu Neaplju ter ne morejo obiskovati šol, ker je teh premalo. V kraju Porto, ki tudi spada v neapeljsko pokrajino, na primer sploh nimajo šolskih prostorov, kamor bi lahko sprejeli 3000 otrok od šestega do desetega leta starosti. V Agnanu so pred nedavnim starši in njihovi otroci zasedli šolsko poslopje v znak protesta, ker se je moralo kar 500 otrok stiskati v dveh majhnih razredih.

Po mednarodnih statističnih podatkih daje Italija za javno šolstvo 6.200 lir za osebo, medtem ko znaša ta vsota v Ameriki 35.000 lir, v Belgiji in Franciji 20.000, v Švici, Nemčiji in Angliji pa 17.000 lir. Iz teh števil je razvidno, da potrošijo Italijani letno dosti več za kaitenje kot pa za šolsko vzgojo. Italija je namreč na 36. mestu med državami po svojem prispevku za šolsko vzgojo.

To pa je ista Italija, ki se prav rada ponaša s svojo dva tisočletno kulturo!

(Po „Primorskem dnevniku“)

Razne vesti iz Koroške

V Celovcu je bila v soboto seja deželne-ga vodstva Socialistične mladine. Na sestanku so razpravljali o nacističnem in protižidovskem rovarjenju, ki se je v zadnjem času razširilo tudi na Koroško. Prišli so do sklepa, da je prvenstvena naloga demokratične mladinske organizacije zoperstaviti se tako nevarnim spletkam ter čuvati demokratične pridobitve in ustanove.

V Beljaku je bila pred nedavnim okrajna konferenca Socialistične mladine. Konferenca je bila dobro obiskana, udeležili so se je tudi prezident deželnega zbora Sereinigg, beljaški župan Timmerer in drugi. V poročilu okrajnega predsednika Socialistične mladine je bilo povedano, da je ta organizacija najmočnejša v okraju ter razvija zelo živahno dejavnost. Prezident Sereinigg je v svojem referatu „Preteklost in sedanjost“ nakazal bistvene socialne spremembe, ki so uspeh socialistov, odkar so odločilno posegli v politično dogajanje v državi in deželi.

V mesečnem poročilu Avstrijskega zavoda za gospodarsko raziskovanje ugotavljajo, da je tujski promet v sezoni 1958/59 prinesel Avstriji nov rekord 3,7 milijona nočnin. Dotok inozemskih turistov se je dvignil za 14 odstotkov, tuzemski tujski promet za 6 odstotkov. Nočnine v šotorih — v kampingih — so pri tujskem prometu zelo narasle. Takih nočnin se je poslužilo 48 odstotkov turistov, pri čemer jih je odpadla preležna večina na Koroško.

Velinja vas

Minulo nedeljo smo pri nas praznovali vesel dogodek, ko sta mlada človeka, hčerka in sin naše vasi, sklenila v naši cerkvi zvezo za vse življenje. Svatovščina ni spravila na noge le našo vas, temveč tudi vso okolico. Z novoporočencema se nismo veselili samo številni ženitovanjski gostje, ne, prihiteli so tudi vsi drugi iz okolice, da so prisostvovali pomembnemu življenjskemu koraku dveh mladih ljudi. Poročila sta se namreč Micka Krušič, p. d. Rupijeva hčerka, in Simonov Hanzi Filipič. V Knabrnovi gostilni je bilo ob dobri postrežbi in prijetnem razpoloženju veselo ženitovanjsko slavlje, ki je trajalo do jutranjih ur.

Novoporočencema srčno čestitamo in želimo, da bi v slogi in zadovoljstvu preživela na njunem novem skupnem domu mnogo srečnih let!

Celovec

Zastopniki „petih ob Vrbskem jezeru“, to je tujskoprometnih občin Vrba, Poreče, Kriva Vrba, Otok in Celovec, so zasedali v uradu tujskoprometnega referata pod vodstvom tujskoprometnega referenta mestnega in zborničnega svetnika Novaka. Posvetovanja so se udeležili tudi zastopniki avstrijskih državnih železnic, poštne uprave in zastopniki jezerske plovne družbe celovških mestnih podjetij. Razpravljali so o koordinaciji voznih redov, ki zadevajo tujsko-

Vznemirjajoče številke nesreč na Koroškem

Varnostna direkcija za Koroško navaja v svojem statističnem poročilu iz leta 1959 pretresljive in vznemirjajoče številke o prometnih nesrečah, žrtvah prometnih nezgod in požarnih škodah.

Po tej statistiki se je lani pripetilo nič manj kot 6812 prometnih nesreč, pri katerih je 178 udeležencev prometa zgubilo življenje, ogromno število 2216 oseb je bilo hudo, 3315 pa lahko poškodovanih. V 1906 primerih je nastala večja stvarna škoda. Žalostno dejstvo je, da so pri 352 prometnih nesrečah ugotovili, da so nastale zaradi tega, ker so bili vozniki pod vplivom demona alkohola, v 246 pa so ugotovili brezvestnost šoferjev, ki so po povzročeni nesreči pobegnili in so žrtve prepustili svoji usodi.

Ugotavljajo, da je bilo največ prometnih

Miha Sluga iz Remšenika umrl

Tik pred zaključkom lista smo prejeli žalostno vest, da je dne 27. 1. m. dopoldne umrl v bolnišnici v Celovcu Miha Sluga, posestnik Kahove domačije v Remšeniku nad Železno Kaplo.

Miha je zaključil svojo življenjsko pot v starosti komaj 35 let. Kal zahrbtna bolezen si je nakopal kot partizanski borec v odporu proti nacističnemu nasilniku za svobodo naroda, domovine in zopetno vzpostavitev demokratične in neodvisne Avstrije.

prometne kraje ob jezeru. Tak sporazum bo za letošnjo sezono posebno pomemben, ker so vzajemno vzpostavili tudi koledar za različne prireditve.

Na zasedanju so sklenili bistvene spremembe poletnega voznega reda, kar bo posebno koristno za dovoze v posamezne kraje. Razen javnih avtobusnih podjetij so v te načrte privolile tudi zvezne železnice. Poseben pomen te konference je tudi v tem, ker bodo sklepi lahko služili za podlago na splošni konferenci o voznem redu, ki bo 10. februarja.

Na stavbišču v Lidmanskyygasse se je zidar Herbert Kerth hudo ponesrečil. V ponedeljek kmalu popoldne je padel z odra iz višine okoli 10 metrov. Nevarno poškodovanega so prepeljali v bolnišnico za ne-zgode v Celovcu.

Tiskovni urad mestnega magistrata poroča, da je preteklo leto skupno 331 oseb izstopilo iz cerkve. Med temi je 117 oseb premenjalo vero, ostalih 214 pa jih je ostalo brez veroizpovedi. Po tej statistiki je lani izstopilo 30 oseb več iz cerkve kakor leto poprej. Za posamezne veroizpovedi veljajo naslednje številke: iz rimsko-katoliške cerkve je izstopilo 263 oseb, leta 1958 pa 261, med temi je 54 oseb prestopilo v protestantsko vero, 21 pa v starokatoliško, dočim jih je 188 ostalo brez vsake vere. Iz protestantske cerkve je izstopilo 64 oseb, od katerih jih je 38 prestopilo k rimsko-katoliški veri, 26 oseb pa je ostalo brez konfesije.

Na obisku pri starosti našega kraja

Iz starih časov na Radišah in v okolici

Poslopja, skednji in hlevi so bili nepripravljeni in v okornem stanju. Prav tako je bilo tudi orodje. Vile za trošenje gnoja, ki so jih kovači izdelovali na tri rogle, so bile težke in okorne, delo s takim orodjem je bila prava muka. Vsepovsod so orali z lesenimi orali. Če je bila njiva močno zatravljena, sta morala dva moza tiščati oralo k tlom, da so mogli orati brazde. Oralo sta vlekla dva v igo vezana težka vola, ali pa tudi dva para lahkih. Sejali so vse vrste žita, da so imeli ob dobri letini vse potrebno za družino in živino. Okoli leta 1900 so začeli uporabljati napol železne pluge, ki jih je izdeloval nek kovač na Kočuh pri Šmarjeli v Rožu. Tak plug so imenovali dravski plug, kakor imenujemo prebivalce na južnem kraju Drave Dravce. Plug je stal z vozilom vred 15 ali 16 goldinarjev. Kljub pomanjkljivosti so se ti plugi na splošno uveljavili in pomenili pri obdelovanju zemlje že velik napredek ter olajšanje dela za človeka in žival.

Polagoma se je spremenilo tudi v živinoreji. Pridelke na naravnih travnikih ter še

teh negojenih in nič negovanih, je bil skromen, dajali so le malo slabega sena. Na vignej pa se povečini še tega zmanjkalo, čeprav so vsi zimo krmili živino do dveh tretlin ali še več s slamo. Spomladi, ko je bukev ozelenela, so žene in dekleta šle smukat bukovo listje, da so ga kot približek mešali k slami. V poletnih mesecih pa so pasli živino po gozdovih, kjer je pustila tudi gnoj. Kar se ga je nabralo skozi zimo, je bilo komaj za silo za polja. Zaradi tega je živina tudi temu primerno izgledala. Krave so po telitvi dajale po tri do pet litrov mleka na dan. Deloma še slabše je bilo s svinjerejo. Čedalje večje pomanjkanje delovnih ljudi na kmetih je kmete sililo, da so zmanjševali orno zemljo in večali travnike, deloma pa so na odročnih in manj rodovitnih njivah pustili, da je zarastel les. Redili so manj živine, opustili pašo po gozdovih, začeli so bolj skrbeti za gnoj in izkoriščati tudi gnojnico, ki je prej odtekala po poteh, kot dragoceno gnojilo za travnike.

Po prvi svetovni vojni so začeli pomalen

nesreč meseca julija in sicer 1032, najmanj pa februarja, namreč 262. Največ smrtnih žrtve je bilo v mesecih april in september in sicer vsakokrat po 22.

Visoko število navaja varnostna direkcija v svoji statistiki o požarih na Koroškem. Ugotovili so jih skupno 563, ki so povzročili ogromno stvarno škodo v skupnem znesku 32.155.680 šilingov. Največ požarov ugotavljajo meseca februarja in sicer 108, najmanj pa v mesecih maj in december.

Kot vzroke požarov navajajo v 59 primerih podtaknjenje ognja, v 212 primerih malomarnost različnih vrst, kjer prednjači premalo skrbi za vzdrževanje dimnikov v ustreznem stanju. Iz tega vzroka je zaradi letečih isker nastalo 140 požarov. Strela je povzročila požare v 24 primerih, zaradi kratkega stika pa je gorelo v 19 primerih.

Zadnja leta je iskal zdravje v raznih zdraviliščih in nazadnje v bolnišnici v Celovcu, toda bilo je zaman, prerano mu je smrt pretrgala nit življenja.

Pokojni je bil 80-odstotni partizanski invalid in mnoga leta član Glavnega odbora Zveze koroških partizanov.

V globokem sočustvovanju izrekamo žalostim, ženi in otrokom, naše najgloblje srčno sožalje.

Več o življenjski poti, delu in zaslugah blagega pokojnika bomo pisali v prihodnji številki našega lista.

ŠPORTNI SLOVENSKI VEŠTNIK ŠPORTNI SLOVENSKI VEŠTNIK

Smučarske tekme v Pliberku...

Minulo nedeljo so bile v Pliberku smučarske tekme v nordijskih disciplinah. Vreme je bilo ugodno ter je tekmam prisostvovalo okoli 700 gledalcev.

Skakalnica v Pliberku je nastala na pobudo in s prizadevanjem lekarnarja ter nosi tudi upravičeno ime „Dr. Herbst-skakalnica“. Tekme je vodil živinozdravnik dr. Walter Mory, deželni glavar Wedenig pa je prevzel pokroviteljstvo.

Na 25-metrski skakalnici je nastopila najprej mladina in pokazala prav lepe uspehe. Pri mladincih je v skupnem plasmaju (mladina II. in I.) zmagal Janko Zwitter, najmlajši skakalec športnega društva v Zahomeu, saj štarta pri mlajših mladincih pravzaprav še v razredu šolarjev. Janko Zwitter je skočil 25,5 in 22 metrov ter dosegel oceno 201,7 točke. Drugo mesto je zasedel Siegfried Zraunig z 22,5 in 22,5 metra ter s 195 točkami.

Najdaljši skok dneva je dosegel Tine Wiegeler od ŠD Zahome s 43,5 metra, pri čemer je manjkalo le pol metra do rekorda skakalnice.

Člani ŠD Zahome so zasedli naslednja mesta: 2. mesto med juniorji Ferdi Frank s 35,5, 38, 5 in 38,5; 3. mesto Tine Wiegeler s 43,5 in 41; 6. mesto Franci Wiegeler z 38 in 39 metri. Zmagovalec dneva je bil Heinz Keusehnig s skoki 42 in 42 metrov. V nordijski kombinaciji se je plasiral kot edini Zahomečan na 3. mestu Ferdi

V statistiki so zajeti le požari, ki so povzročili večje stvarne in osebne škode, dočim požari z neznatnimi škodami niso navedeni.

Žalostne številke nesreč, smrtnih žrtve in stotine pohabljenih, mnogi za vse življenje, ogromna škoda na narodnem premoženju in ne nazadnje tragika v družinah ponesrečenec, morajo biti svarilo in opomin vsem, da se z vso vestnostjo prizadevajo, da se število nesreč omeji na neizogibne okoliščine, ki jih včasih pomanjkljivost človeških zmožnosti ne more mojsitriti.

Ponesrečil se je pri sankanju

Sankanje in smučanje je lep in poživljajoč zimski šport. Vendar pa je združen tudi z nevarnostmi in nesreča tudi pri tem lepem prizadevanju ne počiva. Iz več strani se slišijo poročila o nesrečah, ki so včasih zelo hudega značaja. Zaradi tega je tudi pri tem zimskem športu potrebna precejšnja mera previdnosti.

Minulo soboto se je tapetniški vajenec Franc Ronacher iz Beljaka hudo ponesrečil, ko je s sankami z vso brzino zadel v poštni omnibus, ki je za trenutek obstal na cesti na ovinku blizu Podljubelja. Ponesrečenega so prepeljali v bolnišnico v Celovcu.

Nemške zvezne železnice na koroškem velesejmu

Po daljših pogajanjih je generalno zastopstvo nemških zveznih železnic za Avstrijo poročalo ravnatelstvu koroškega velesreja, da se nameravajo prihodnjega velesreja udeležiti z informativno razstavo, ki naj bi bila v novi velesejmski dvorani.

Frank, ki sedaj nastopa v okviru zvezne vojske. Pri tej disciplini je odnesel zmago Hans Stattmann (ESV Admira) iz Beljaka.

... in v Feldkirchnu

Tudi na tej prireditvi so eno nedeljo prej sodelovali tekmovalci ŠD Zahome. Skoki so bili na 50-metrski skakalnici. Tekem so se udeležili tekmovalci iz Italije in avstrijskih zveznih dežel Solnograške, Štajerske in Koroške. Skupno je nastopilo 46 tekmovalcev. Tekme so izvajali tudi v nordijski kombinaciji, pri kakršni vključujejo teke in skoke v skupno oceno. Iz Zahomeja je sodelovalo 6 tekmovalcev, ki so vsi lepo skakali. Med člani ŠD Zahome so se najbolj uveljavili Hanzi Uterweger, ki je zasedel 2. mesto med mladino II s skoki 33 in 35 metrov, Siegi Müller pa 5. mesto med juniorji s skoki 43,5 ter 41 metri in Tine Wiegeler 9. mesto s skoki 38 in 39,5 metra. Zmagovalec dneva je bil znani koroški skakalec Engele Mair.

KOLENDAR

Petek, 29. januar: Frančišek
Sobota, 30. januar: Marilina
Nedelja, 31. januar: Peter
Ponedeljek, 1. februar: Ignacij
Torek, 2. februar: Svečnica
Sreda, 3. februar: Blaž
Četrtek, 4. februar: Andrej

za studence ali, kakor pravimo pri nas, za „plunkovce“. V mlajših letih je hodil tudi kositi na travnike k večjim posestnikom v celovski okolici, ki so navadno kosili teden ali dva poprej kot pri nas. Dnevna plača vključno s prehrano je bila eno krono, brez hrane pa dve. Proti koncu prejšnjega stoletja so začeli že nekoliko bolje plačevati. Pozimi pa, ko je zapadel sneg, je mlatil za trideset krajcarjev in prehrano na dan.

Plače in tudi cene so bile za sedanje pojme zelo nizke. Toda cene so polagoma naraščale in z njimi tudi plače. Le cene žitu se niso dvignile ter so se deloma celo znižale. Ko je še kot otrok hodil z očetom v Celovec, kamor sta vozila drva, sta dobila za meter suhih borovih, čevljev dolgih drv 40 do 50 krajcarjev, nato pa je še pred prvo svetovno vojno cena narasla na dve kroni in če je bila dolga in huda zima, celo na nekaj krajcarjev več. Za štiri suha polenca, povezana s slamo, so plačali eno krajcar, pozneje pa dva, medtem ko je par močnih čevljev stalo v začetku njegovih spominov tri goldinarje, pozneje pa pet.

(Nadaljevanje sledi)

JOŽE MUŠIČ:

Prevarana zima

Vsako noč nariše zima čudovite rože na naša okna. Zjutraj, preden gremo v šolo, si jih ogledamo. Čim debelejšje so in lepše, tem topleje se oblečemo, kajti to pomeni, da je zunaj hud mraz. No — pa tudi snega je že zapadlo precej. Popoldne, ko so domače naloge že napisane, pohitimo s smučmi, sankami in drsalkami v breg ali na zaledenelo jezerce, po katerem drsi, da je veselje.

Zmeraj pa ni tako! Včasih nas zima prevara. Kmalu pa bo prišel čas, ko bomo tudi mi prevarali zimo! Skakalci kmalu ne bodo več potrebovali zime in snega. Skakali bomo lahko tudi v najbolj vročem poletju!

„Le kako?“ sprašujete tisti, ki ste najbolj navdušeni smučarji.

Zgradili so skakalnice, ki jo namesto s snegom pokrijejo s slamo iz polivinila. Čez skakalnice je polivinilasta slama položena tako, kakor prava slama na strehah kmečkih hiš. Po njej drsi prav tako dobro kakor po snegu.

„Saj tudi smučajo že poleti,“ pravi Miha. „Bral sem v časniku, da imajo nekje v

VLADO FIRM:

LAČNA LISIČKA

Polja so ležala pod debelim snegom. Sonce, medlo in zaspano, je zdrselo za goro. Okoli vaških hiš je zavijal veter. Na žlebnikih streh so visele debele ledene sveče.

Hop, je čez razor skočila lisička, premražena in lačna. Bila je to njena prva zima. Še miši ni mogla danes ujeti. Vrane so jo predrzno obletavale. Prepočasna je bila.

Ujezila se je in stekla do prve vaške hiše. Skozi priprta vrata se je splazila v hlev. Hm, kako ji je bilo toplo. Očesci sta se ji svetili v mraku. Ovohala je kup stelje v kotu. Kokoši so ji bile previsoko. Pričela je grebsti. Zarila je črni smrček v listje. Jajčka bodo, si je mislila. Zašumelo je.

Naenkrat vsa osupla visoko poskoči. Smola! Na njenem črnem nosku se je pokazala praska. Dregnila je v gnezdo spečega ježa. Hu, zafrtotalo je. Stari in bojeviti petelin se ji je z gredi pogнал v glavo. Pasji lajež jo je zmedel. Brž skozi vrata! Kokošji direndaj visoko nad njo jo je ujezil. Švrknila je z repom in skočila k vratom. Že pa se je zaletela v mačka, ki je stikal naokoli. Presenečen je poskočil, nasršil dlako in se po nerodnosti zaletel v njo, da ga je odbilo. Zamijavkal je in se prekucnil na hrbet.

Hm, in sedaj? je lisički blisnilo po glavi. Pred vrati je stal kratkonogi jazbecar. Ej,

Zakaj se osel smeje

Nekoč se osel ni smejal. Nekega dne je šel k tolmunu, da se napije. Nagnil se je nad bistro vodico, zagledal svojo smešno glavo in se začel smejati:

„Ha, ha, ha! Kakšna dolga ušesa! I, ha, ha, ha! Kakšen smešen gobec!“

In kadar se osel spomni na to, dvigne glavo in se začne smejati:

„Ha, ha, ha! I, ha, ha, ha!“

bra. Znanstveniki so napravili takle načrt:

Dve ali tri močne ladje bodo priklenile mogočno ledeno goro, ki plava v morju okrog Južnega tečaja, na verige in jo privlekle do roba afriške puščave. Tam bodo ledeno goro razstrelili, njene koščke pa raztresli po puščavski zemlji. Led se bo na vročem pesku hitro topil, vode iz njega pa bo toliko, da bo dobro namočila velikanske izsušene pokrajine in jih napravila rodovitne.

V puščavi bo vzkliklo novo življenje, spričo velikega naravnega hladilnika — Južnega tečaja, ker ga pokrivajo tudi do tri tisoč metrov debele ledene plasti in se ni treba bati, da bi ga kdaj zmanjkalo.“

Muha

Spet je na oknu muha slabotna vsa od zime, mraza, boječe se odmika prstom, strah davni stresa jo, popada. Boji se zvitega obraza, oči, ki se smehljajo, o vselej z muhami tako se igrajo, čeprav ponižno trepetajo.

Paule Zidar

Nasredina je hotel oslepariti

Slišal je neki pametnjakovič, da nihče še ni osleparil hodže Nasredina. Pa se je sam napotil, da ga v pameti poseka. Prišel je v mesto, kjer je živel tedaj Nasredin, in naltel v neki ulici na človeka, ki je s pleči podpiral nagnjen zid.

„Ali veš mogoče, rojak, keje je hodža Nasredin?“ vpraša pametnjakovič.

„Vem,“ odgovori le-ta. „Pridrži mi za hip tale zid, pa ti ga pripeljem.“

„Pa daj,“ pravi pametnjakovič in se skloni pod zid.

Tako podpira zid celo uro, dve uri, že mu preseda, onega s hodžo pa od nikoder.

Tedaj pride mimo neki človek in vpraša pametnjakoviča, zakaj drži zid. Pametnjakovič mu vse pove.

„E, brat moj,“ mu odvrne prišlec, „sam hodža Nasredin je bil tisti, ki te je pustil tu!“

Srbska narodna

Hlače

Ej, kako veselo skače, Mihec ni več punčka, nosi hlače.

Ne le do kolena, do peta so, oče ima le take,

zdaj bi upal možek že brez rokice v oblake.

In po ptička — kar preveč pogumna so mu lička.

Nemčiji visok hrib, ki je nastal iz odpadkov neke opekarne. Tudi po tem griču se da smučati kakor po najboljšem pršiču. V hudi vročini se lahko smučajo brez srajc, celo v samih kopalnih hlačkah!

„Ampak to je vse umetno,“ je povzel besedo Bučko. Tudi on je dober smučar, še raje pa se hodi drsat. „Skoro vsako veliko mesto že ima umetno drsališče. Ne vem sicer, kako tam led delajo, vem pa, da je prav tako dober kot pravi.“

„Saj tudi je pravi,“ je potrdil Janez, ki je imel vedno odlično iz fizike in so ga tehnične stvari močno zanimala. „Veliko umetno drsališče je zgrajeno podobno kakor hladilniki, ki jih naše matere ponekod že uporabljajo v gospodinjstvu. Na ravna tla

zimski dan, kako si nagajiv! Hrr, hov, je zarenčal psiček in ogledoval gosta.

Hop, hop sta hkrati poskočila oba. Lisička čezenj, on pod njo. Že je srečno pristala v mehkem snegu. Se nekaj skokov in bila je za varnim kupom snega. Poredno je pomahala z repom in strmela v psa, ki se je trudil, da se izkoplje iz udirajočega se snega. He, ni je mogel ujeti.

Pasji lajež je privabil gospodarja. Medtem pa je lisička slabe volje, a vendar vesela že skakljala po razoru, se kdaj pa kdaj ozrla, si obliznila smrček in z mrakom izgnila v zasneženem gozdiču.

Kdor noče ubogati

Živela sta bratec in sestra: Petelinček in Piška. Stekel je Petelinček v vrt in začel kljuvati zeleno grozdčje. Piška ga je svarila:

„Nikar ne jej, Petelinček! Počakaj, da bo grozdčje dozorelo.“ Petelinček je ni poslušal. Kljuval je in kljuval in se tako nazobal, da je komaj prišel domov.

„Ah,“ je stekal Petelinček, „kako sem bolan, sestra, kako bolan!“ Zavrela je Piška Petelinčku čaja, mu dajala toplih obkladkov — in je minilo. Ozdravel je Petelinček in odšel na polje. Tekal je, skakal, potem pa razgret stekel k studencu, da bi se napil mrzle vode.

Piška ga je svarila: „Nikar, Petelinček! Počakaj, da se ohladiš!“

Toda Petelinček je ni ubogal, napil se je hladne vode — in že ga je kuhala vročina. Piška ga je komaj privlekla domov. Nato je stekla po zdravnika. Ta mu je zapisal grenka zdravila in dolgo je moral Petelinček ležati v postelji.

Do zime je Petelinček ozdravel in videl, da je rečica pokrita z ledom. Zahotelo se je Petelinčku, da bi se šel drsat.

Piška mu je govorila: „Oh, počakaj, Petelinček, potrpi, da reka dodobra zmrzne. Zdaj je led še tenak, utonil boš!“

Petelinček pa sestrice ni ubogal. Zadržal se je po ledu. Zahreščalo je in Petelinček se je znašel v valovih.

Nikoli več ga niso videli.

Kje ste, Lamutovi?

Anton Ingolič

Pili smo do jutra; o Veroniki nismo več govorili, bila pa je še vedno med nami; videl sem jo v Petrovih sanjavih očeh. Med nami je bila seveda tudi Marta, in bil je tudi najin sinček.

Hitler je prvega septembra vdril na Poljsko in tako začel drugo svetovno vojno. Poljska je prosila za pomoč Anglijo in Francijo, ki sta, vezani s pogodbami in v spoznanju, da je skrajni čas, napovedali Nemčiji vojno.

„Zdaj smo pa tam. Do zdaj si za kapitaliste garal, doslej boš še kri prelival zanje.“ „Zakaj niso Francozi in Angleži sklenili s Sovjetsko zvezo pakta? Drugače bi bilo, če bi imel Hitler proti sebi tudi Ruse. S pogodbo o nenapadanju s sovjeti si je zavaroval hrbet.“

„Še več: Hitler in Stalin sta se dogovorila, da bosta Poljsko razkosala in si jo razdelila.“

„Kako se je mogel komunist povezati s fašizmom?“

„Rusi še niso pripravljani,“ sem skušal za-

govarjati, kar je bilo tudi meni nerazumljivo, „Angleži in Francozi pa so odklonili pogajanja. Kaj je Rusom preostalo drugega? Morajo pridobiti na času.“

„Ali ne bo na času pridobil tudi Hitler?“

„Ko je Hitler zasedel Avstrijo, bi bili morali reči: ne! Zdaj je prepozno. Poljska bo šla, potem pridemo mi na vrsto in nazadnje bo Hitler udaril še po Rusih.“

Bili smo zmedeni.

„Piši takoj materi,“ mi je naročila Marta, „naj vse pusti in pride, tudi Štefka z družino naj pride, in Amon. Stisnili se bomo, naši jim bomo streho. Brzujavi jimi!“

Odhitel sem na pošto in oddal brzojavko. Pomešala se je med brzojavke, ki so tiste dni križale vso Francijo, vso Evropo.

Naši je niso dobili, ker so že bili na poti. Ko sem prišel naslednji dan s žihata domov, sem našel mater v kuhinji vso objokano, Mihec si je nezaupljivo ogledoval Madeleine igrače, Pepček in Amon pa sta tiščala glavo v radijski aparat.

„Kaj sem dočakala, kaj sem dočakala!“ je zavekala mati, ko sem ji segel v roko.

Na hitro in drug drugemu segajoč v besedo so povedali, kaj se je bilo zgodilo; komaj je radio začel razglašati, da morajo prebivalci Merlewalda in sosednjih krajev zapustiti hiše s prtljago, kolikor je morejo nesli, priti na železniško postajo, so že začeli hoditi žandarji od stanovanja do stanovanja in izganjati ljudi na cesto. S postaje so vlaki odhajali v kratkih pred-

sledkih, vozili so tudi avtobusi in kamioni. Tisti, ki so imeli svoje avtomobile, gospoda, so zbežali že prej. Vse je drvelo stran od meje.

„Zmešnjava, ti rečem, Marko,“ je pripovedoval Amon. „Kakor da Nemci že prodirajo prek meje. Vse je bilo brez glave.“

„Moj bog, moj bog!“ je tarnala mati. „Kaj vse smo pustili v stanovanju! Tudi Prama in voza ne bomo več videli.“

„Mati so zapregli konja in naložili na voz kovčke, vreče in zaboje, pa je prišel žandar. ‚Dol, dol! Še pohištvo bi radi naložili, kaj? Gremo, gremo! In morali smo pustiti voz na dvorišču in vzeti, kar smo lahko nesli.‘“

„Imela sem moke, masti, sladkorja in drugega za vso zimo, vse je ostalo na vozu, komaj da sem izpregla Prama in ga odpeljala v hlev pa mu nametala sena za tri dni.“

„Ne skrbite, mati, jesti nam ne bo zmanjkalo,“ je dejala Marta.

„Mati so hoteli ostati,“ je povedal Amon.

„Ni prav, da smo šli vsi,“ je zavzdihnila mati. „Ubogi Pram! In kaj bo s kokošmi in zajci? Pa vse drugo, kar smo pustili. Vsa leta smo si pritrgovali, zdaj pa...“

Stežka se je premagovala, da ni naglas zajokala.

Marti je pripravila obed.

„Če bi bili poslušali mene,“ je mati po kosilu spet začela, „bi bilo drugače, popolnoma drugače. Daleč bi bili od vojske.“

„Kako dolgo, mati? Vojna se je šele začela. Hitler zahteva tudi Štajersko, hoče naše rudnike. Najprej je požrl Avstrijo, potem Češko, zdaj je na vrsti Poljska. Kdo ve, če se na tihem ne pripravlja že na pohod na Jugoslavijo.“

„Sreča, da sem kupila travnik. Ni najboljši in nekoliko od rok je, kravo pa bomo lahko redili.“ Zgrabila me je za roko. „Pojdimo, dokler je še čas! Nekaj nam bo priraslo, nekaj boste zaslužili. Pisala sem ti, da je Jera sporočila, da vaju s Pepčkom takoj vzamejo na delo. Kaj odlašamo?“

Zares: tu je zmešnjava, vojna, na Strmcu in v Podlogu pa mir, morda tam sploh ne bo vojne.

„Jaz ne grem,“ se je uprl Pepček, „tu v Mensu si bom našel delo, rudarjev ne bodo jemali v vojsko, nas, ki nismo Francozi, sploh ne.“

„Jaz tudi ne bi šel od tod, preden se svet ne pomiri. Francija je velika in bogata dežela, Hitler je ne bo kar tako spravil pod se. Za vrnitev je še zmerom čas,“ je menil Amon.

„Kaj misliš, Marko?“ me je vprašala Marta.

„Najprej počakajmo, da vidimo, kako se bodo stvari razvile,“ sem odgovoril čez čas. „Z Italijo Francija ni v vojni, tudi s Švico ne, torej nam je pot domov odprta. Ne mudi se nam. Prideš tja in si brez vsega.“

Tako sem rekel, ker so mi domači kraji bili že tuji in nekam strašno daleč, ker sem

Kuharske navade skozi tisočletja

Zgodovina polne sklede

Glavno orožje v rokah prvih kuharjev so predstavljale začimbe. V dobach, ko ljudje še niso poznali uspešnih metod za konzerviranje mesa, da ne omenimo hladilnikov, so le-te veljale za glavno sestavino mnogih mesnih jedi. Seveda pa kuharjem ni šlo toliko za dober okus jedi kot za to, da začimbe prevladajo okus mesa, ki se je že pričelo kvariti. Prav posebno radodarni so bili z začimbami pri pripravljanju divjačine, ki je bila v tistih časih zelo spoštovana in še posebej nagnjena h kvarjenju. Tu niso skoparili s soljo, poprom, muškatom, kisom, klinčki, cimetom in še z vsemi drugimi, za današnji okus v mesnih jedeh nemogočimi začimbami.

Lov srednjeveških trgovcev za začimbami je privedel do tega, da so se začele razvijati trgovske poti v Indijo, od koder je prihajala večina tega dragocenega in toliko iskanega blaga, ki je polnilo žepke tedanjih trgovcev. Med prve začimbe, ki so našle pot v Evropo, sodi poper. Barbarski osvajalec, kralj zahodnih Gotov Alarih, ki je osvojil in temeljito opustošil Rim, je zahteval, da se mu Rimljani odkupijo s 1500 kilogrami popra. Morda od tod prislovica: „Drag kot poper“.

V srednjeveški Evropi je bilo življenje težko in surovo in zime so bile brez zadostnega ogrevanja stanovanj in brez primerne razsvetljave sila dolge in puste. Prav nič čudno

Kaj bomo kuhale?

ZELENJAVNA ZLOŽENKA S HRENOVKAMI

3/4 kg zelenjave (vse vrste zelenjave, izbira po letnem času), 5 dkg prekajene slanice, čebula, zelen peteršilj, 3/4 kg krompirja, 2 žlici paradižnikove mezge, sol, 2 korjenčka, 2 do 3 hrenovke.

Očiščeno, zrezano zelenjavo dušimo na slanini s čebulo. Kuhan krompir olupimo, pretačimo in z njim zgoslimo zelenjavno zloženko. Na koncu primežamo paradižnik, sol, surovo nastrgano korenje in sesekljan zelen peteršilj ter narezane hrenovke.

MUSAKA IZ KISLEGA ZELJA

1 kg krompirja, 40 dkg mesa brez kosti, 5 dkg masti, 1 čebula, zelen peteršilj, nekaj strokov česna, sol, sladka paprika; 3/4 kg kislega zelja, 3 dkg masti; 2 jajci, 3 dl mleka.

Krompir skuhamo, olupimo in zrežemo na liste. Meso zmeljemo, ga prepražimo s sesekljano čebulo, z zelenim peteršiljem, s česnom in papriko ter osolimo. Kislo zelje zrežemo, prepražimo in zdušimo.

Kozico namažemo z mastjo, naložimo vanjo najprej plast krompirja, nato plast mesa, nato kislo zelje in spet krompir. Tako nadaljujemo; vrhnja plast naj bo iz krompirja. Jed polijemo s polivom in spečemo v pečici. Namesto kislega zelja lahko uporabljamo sveže zelje ali poleti jajčevce; le-te olupimo, zrežemo na liste in posebej zdušimo na masti.

Poliv: cela jajca razžvrkljamo v mleku.

zaslužil dvakrat, trikrat več, kot bi v Podlogu, in sem lahko svoji družini nudil lepše življenje, ker sem bil z neštetiimi nitmi povezan z Mensom, s tovariši, z organizacijo, ker sem čutil, da tu nekaj pomeni, da je tudi moje delo nekaj vredno, doma pa bi bil samo slabo plačan kopač brez vsakršne pravice in veljave.

In smo čakali, čeprav nas mati ni nehala rotiti, naj vendar gremo. Pepček je dobil že naslednji dan delo, Amon je tudi že čez nekaj dni imel v rokah zidarsko žlico. Pepček je v jami trpel kot jaz prve dni, tudi Amonu ni bil všeč Mens, a na Strmec in Podlog nista mislila. Priskrbel sem jima sobo v drugem nadstropju, mati in Mihec, ki si je tudi prav kmalu našel prijetno družbo na dvorišču, sta spala v kuhinji, Madelon pa sva vzela z Marlo k sebi v sobo. Kar dobro smo si uredili, Marta in mati sta na srečo imeli dovolj dela z Jurčkom, ki bi bil jedel od jutra do noči, in s kuho, da nista utegnili misliti na to, kar se je dogajalo zunaj naše hiše.

Poljska je bila prej kot v treh tednih poražena, Hitler in Stalin sta si jo razdelila; na francosko-nemški meji pa se ni zgodilo nič posebnega.

„Pojdimo po svoje stvari,“ je dejala mati nekega dne, „poglejmo, kako je s Štefko, in vrnimo se na Strmec!“

O vrnitvi v domovino so govorili tudi v drugih slovenskih družinah, toda vrnili se ni še nihče; vsakdo je čakal, kaj bo.

ni torej, če je gastronomija v življenju teden dni igrala tako važno vlogo. Samo za pojedino, ki jo je leta 1467 priredil za 600 povabljenec nadškof iz pokrajine York v Veliki Britaniji, so zaklali in pripravili 310 praščev, 500 odojkov, 105 volov, 6 bikov, 1000 ovac, 304 telet, 2000 gosi, 100 puranov in 400 labodov. Popili in razlili pa so cele reke vina, piva in raznih žganih pijač. Srednjeveški človek je bil, seveda če so mu to dovoljevale razmere, nezmernež v jedi in pijači.

Revolucija v prehrani

Toda vrnimo se k začetku. Prva velika revolucija na področju prehrane je nastala, ko je pračlovek postal poljedelec. Posledica te revolucije je bilo srečanje s kruhom, ki je sčasoma postal najvažnejši del človekove prehrane. Črnemu kruhu se je kmalu pridružil boljši in zato seveda dražji beli kruh, ki so si ga zaradi tega lahko privoščili samo petični ljudje. Razlika med višjimi in nižjimi razredi se je še bolj poglobila.

Velik ugled, ki ga je užival bel kruh, so

Človekovi nagibi in navade v prebrani so se v teku stoletij prav tako spreminjale, kot se je spreminjal njegov način oblačenja

Krompir je navdušil vse

Izredno navdušenje je po prvotnem odporu pri ljudeh vzbudil krompir, kar lahko sklepamo tudi po knjigi angleškega pisatelja Johna Fosterja „Povečanje Angležev sreče zahvaljujoč se krompirju“ in pa vzklík Falstaffa v „Veselih ženah Windsorskih“, „naj se vsuje z neba krompirjev dež!“

Prve knjige, ki govorijo o sadju, kažejo, da mu ljudje niso preveč zaupali. Ne da bi „strokovnjaki“ prepovedali ljudem uživanje sadja, so vendar priporočali bralcem, naj ga jedo sila oprezno in le v manjših količinah. Morda ne bi bilo težko uganiti vzroka, od kod tako nezaupanje v to vitaminov tako bogato in zdravo hrano. Letna doba, v kateri dozoreva sadje, je namreč obnem tisti čas, ko razsaja največ epidemij in kužnih bolezni in tako so ljudje verjeli, da je sadje neposredni povzročitelj teh bolezni.

Zanimivo je, da so imeli ljudje že od nekdanj močne predsodke proti nekaterim vrstam

Čista posoda

Posoda naj bo dobre kakovosti — toda treba jo je tudi pravilno čistiti:

Steklena posoda: v poštev pridejo pralni praški, nikakor pa ne pesek. Vroča steklena posoda ne sodi na hladno ploščo, niti je ne splaknemo z mrzlo vodo.

Emajlirana posoda: uporabljamo ne pretirno žimnate gobice ali droben pesek. V zelo umazani posodi zavremo vodo, ki smo ji dodali nekoliko pralne praška.

Aluminijasta posoda: najlepše jo očistimo z aluminijasto volno ali finim peskom. Obarvano posodo lepo očistimo z vodo, v kateri smo kuhali jabolčne lupine.

izkoristili prvi trgovci za najrazličnejše manipulacije, s katerimi so si na račun nevednih ljudi kopicili denar. Ze staroegipčanski peki so namreč vedeli, da bo kruh bolj bel, če mu bodo primešali prah zmletih kosti, apno ali kreda. V vseh deželah, kjer so že gojili žitarice in jedli kruh, so izdajali zakone, s katerimi so odredili sestavine kruha. Kazni za nepošteno peko so bile stroge, ponekod drakonske. V Asiriji je na primer veljal običaj, da so takega peka pribili z žebeljem skozi oba uhlja na vrata njegove lastne trgovine, zgodilo pa se je celo, da so živega peka spekli v njegovih lastni krušni pečici.

Zelenjavne jedi so bile vse do renesanse na jedilnikih Evropejcev sila redke. Res so že Rimljani poznali solato, šparglje ali zelje, toda te vrste zelenjave so služile le za okras drugim jedem. Različne nove vrste zelenjave so pričeli gojiti Mavri, ko so osvojili Španijo. Med temi je bila tudi današnja špinača, ki so jo imenovali „hispanič“. V renesansi so te vrste zelenjave prodirle v ostale dele Evrope in ker so se prav v tistem času spoznali Evropejci tudi s krompirjem, koruzo, bananami, zemeljskimi oreški, rižem in še z drugimi tujimi zelenjavami in drugimi vrstami jedi, ki so prispele v Evropo iz Novega sveta, so se njihovi jedilniki močno izpopolnili in popestrili.

hrane. Ti predsodki so največkrat lokalnega značaja in si med seboj kaj radi nasprotujejo. Za Kitajce je na primer pasje meso prava poslastica, medtem ko bo Evropejca obšla zona, če bi mu samo omenili pasje meso.

Kače na dnevnem jedilniku

Tudi kače in jegulje, ki so si po zunanosti pa tudi po okusu mesa sila slične, cenijo ljudje zelo različno. Pri nekaterih narodih sodijo kače na vsakodnevni jedilnik, medtem ko so večini ljudi skrajno odvratne. Vendar bi težko našli človeka, ki bi mu na primer jeguljin zrezek ne šel v slast. Jelenje meso cenijo vsepovsod po svetu, toda le malokdo bo priznal, da uživa konjetino.

Tudi mleko je bilo že od nekdanj predmet predsodkov. Nekatera primitivna plemena verjamejo še danes, da se otrok, ki ga kot dojenčka hranijo z živalskim mlekom, navzame navad tiste živali. Romul, bajeslovni ustanovitelj Rima, je postal okruten samo zato, ker ga je dojila volkulja. O mleku obstajajo tudi znanstvene hipoteze. Tako je pred nekaj desetletji neki „učenk“ objavil znanstveno razpravo, v kateri trdi, da imajo narodi, ki jim mleko ne služi za glavni vir prehrane, bogato razvito epsko poezijo.

Naši predniki so bili prepričani, da učinkuje hrana neposredno na človekov značaj. Srednjeveški puščavniki so se hranili samo s

Vrnitev na Strmec sem popolnoma zavrnil, povprašal pa sem, ali bi bilo mogoče priti v Merlewald.

„Med Siegfriedovo in Maginotovo linijo hočete?“ so me porgljivo zavrnili.

Počasi, zelo počasi so minevali jesenski dnevi. Sredi zime nas je presenetil stric Mohor s paketom plenit in toplega perila za Jurčka. To je bil že drugi paket, ki nam ga je poslal.

„Držite se, dobro se držite!“ je pisal med drugim. „Ne dajte Hitlerju čez mejo, pomagali vam bomo!“

Zahvalili smo se mu z daljšim pismom. Pisali smo še teti Jeri in se pogovarjali tudi o stricu Lenartu, ki mi je na moje sporočilo, da sem dobil sinčka, odgovoril samo s karto, na katero je Hans pripisal: „Kmalu na svidenje!“ Tedaj nisem razumel njegovih besed, zdaj sem vedel, kakšno svidenje je imel v mlaih.

Na pomlad je mati spet začela sitnariti.

„Tu ne ostanem, ali grem nazaj v Merlewald ali na Strmec. Zemlja te redi, tudi v vojni, in ostane ti, drugo izgubiš. Na kaj še čakamo?“

Sam ne vem, na kaj smo čakali. Tudi drugi niso vedeli. Nekaj družin se je le vrnilo, predvsem takšne, ki so imele doma hišo, s seboj pa dovolj denarja. Tudi mi bi bili lahko šli, seveda bi bili morali prodati vse, kar smo imeli, kajti na pot ni bilo mogoče vzeti drugega ko nekaj kovčkov. Vsak drugi večer smo se pogovarjali o tem. Ali

smo Pepček, Amon, jaz in tudi Marta misel na vrnitev zavrnilo ali, kar se je dogajalo še pogosteje, odločitev odložili. Seveda bi bila lahko odšla mati z Mihcem, čeprav tudi Mihec ni maral slišati o Strmecu, ki ga ni prav nič poznal, toda sama ni marala na pot. Čakala je, da bomo končno le sprevideli, da je vrnitev najpametnejše, kar lahko napravimo.

Tega pa nismo sprevideli. Nasprotno: kolikor dalje se je vojna vlekla, toliko bolj smo bili prepričani, da ne more seči prek Maginotove linije, ki je, kot so pisali in govorili, nepremagljiva. Bitke bodo skoraj samo na morju in v zraku. Tu pa imajo premoč Angleži in Francozi. Ker proti Angležem in Francozom ne bo Hitler nič dosegel, bo udaril drugam. Kam, če ne na jug? Njegovi vojaki morajo korakati, on sam pa mora lajati v svet o svojih zmagah. Ko bo čas, pa bo udarila Sovjetska zveza. Tako smo računali in skorajda živeli, kakor da ni vojne.

V jami, kjer si je bilo kaj težko predstavljati, da nekje visoko nad teboj stojita dve hudo oboroženi vojski druga proti drugi, sem rad dražil Petra.

„No, Peter, kdaj boš prišel? Veronika je včeraj spet vprašala po tebi.“

„Ne lažil!“

„Če ti pravim!“

„Vojska je.“

„In z vojsko je konec vsega, tudi ljubez-

Pazljivost potrebna tudi v gospodinjstvu

Nepazljivost v gospodinjstvu nam večkrat povzroča manjšo ali večjo škodo, ki nas stane včasih lepe denarje. Koliko razbite posode, odbitih ročajev pri skodelicah, odkrušenih krožnikov in loncev, počenih kozarcev je posledica nepazljivosti že pri samem pomivanju posode. Pri brisanju pribora prebodemo z vilicami ali celo z noži razrežemo krpe. Tako se nam krpe za brisanje posode hitreje strgajo. Pri pometanju in ločenju tal v naglici z omeli ali krtačami obtočemo pohištvo. Krtače, kakor omela ovijemo okoli lesenih delov z debelimi klobučevinastimi ali volnenimi trakovi in jih z malimi žebeljčki pribijemo na les, tako zavarujemo pohištvo, da ga ne obtočemo.

Ko zamenjamo v vazah vodo in če jih dobro ne obrišemo na zunanji strani, bomo pokvarile politirane police ali mize. Podložimo pod vsako vazo prtico, kar je lepše za oko in obvaruje polituro. Pod cvetlične lončke podlagamo posebne podložke, ki ne propuščajo vlage — sicer se nam bo maščevalo. Če postrežemo na politirani mizi toplja jedila in pijače, tedaj razprostrimo po mizi najprej nepremočljivo platno in nato šele prt. Kupimo lepe prte iz polivinila in jih razprostrimo preko belega prta. Tako zavarujemo še prt. Na ta način zavarujemo mizno ploskev pred vročino in mokroto, če bi se slučajno prevrnil kozarec pijače.

Kadar nakupujemo nove predmete, se zanimajmo, kako se predmet uporablja, kako ga čistimo itd.

Razne nove pripomočke za čiščenje blaga, perila in podobno, preizkusimo vedno na predmetu, ki bo to preizkušnjo brez škode prenesel. Če nameravamo očistiti ali oprati obleko, bluzo itd., preizkusimo sredstva na mali krpici enakega blaga ali kje na notranjem robu. Morda je čistilo preostro in nam razje barvo. V takem primeru prepustimo čiščenje raje kemični čistilnici, kakor pa, da pokvarimo obleko. Take obleke nam tudi kemična čistilnica ne bo popravila. Preizkusimo pred pranjem tudi vedno na koščku blaga, če se pri pranju preveč ne uskoči. Če nimamo enakega blaga, bi obleko pokvarile, ker bi nam bila premajhna. V tem primeru je raje operimo v bencinu — a bodimo pri pranju zelo previdne. Ne perimo v zakurjenih prostorih in v bližini ognja ali v zaprtih prostorih. Najbolje je, da peremo na prostem. Zaradi nepazljivosti pri pranju z bencinom je bilo že nešteto hudih in celo smrtnih nesreč.

kozjim mlekom, da bi ostali blagi in krotki, tako kot so te živali. Vojščaki pa so kaj radi uživali meso najbolj divjih živali in celo meso svojih ubitih sovražnikov, samo zato, da bi postali hrabri.

Ostanki teh predsodkov pa so se ohranili še do danes, saj človek, ki se smatra od pet do glave za moža, nikdar ne bo postal — vegetarijanec.

ni, kaj? Zakaj pa ješ, piješ in spiš? Ej, še speljal ti jo bo kdo, ko si tako boječ in počasen.“

„Vse ob svojem času, dekle je še mlado.“

„Ti si pač mlad, premlad.“

Ko sem doma zaprl vrata za seboj, sem videl samo domače. Mati in Marta sta se z vsakim tednom bolje razumeli; mati že dolgo ni več v Marti videla Molankine hčere, marveč le mojo ženo, kot je Marta videla v njej le mojo mater; tudi Mihec in Madelon sta se spoprijateljila; središče naše družine pa je bil seveda Jurček. Z vsakim dnem je bil glasnejši in zahtevnejši.

Zunaj doma in jame tajni sestanki, zapupni razgovori, in predvsem nestrpno čakanje.

„Kako je?“

„Na vzhodu nič novega. Navadno obstrlejevanje in tipanje. Toda ko se bodo udarili zares, bo hudič.“

„Kdo bo udaril prvi?“

„Kdo ve!“

„Naši cagavci že ne, pač pa Hitler.“

„Potem bo joi!“

„Zmlel nas bo, kot je Poljsko.“

„Poljska ni imela Maginotove linije.“

„Ampak Francija ima kot Poljska peto kolono, slabe generale, dve sto družin, ki že desetletja vladajo Franciji, ji pijejo kri in razsipavajo njeno bogastvo. Kdo se bo boril zanje?“

(Nadaljevanje sledi)

1933—1939

EVROPA PRED VIHARJEM

II. Razmajani mejniki

Razen Göringove je zabeležila diplomatka zgodovina še eno uradno izjavo: Neurath, tedaj še „predsednik tajnega kabineta“, je povabil 12. marca Mastnyja k sebi. Ironija zgodovine je hotela, da je ravno poznejši „rajhsprotektor Češke in Moravske“ zaigral vlogo apostola miru. Neurath je poudaril, da akcija nemške vlade v Avstriji nima prav nobene zveze s Češkoslovaško. Izjavil je, da Hitler upa, da se bodo medsebojni odnosi še nadalje bolj šali, če bo češkoslovaška vlada pokazala razumevanje za tri in pol milijona Nemcev v Češkoslovaški.

V razgovoru je načel Mastny vprašanje nenapadnega pakta, ker je Hitler imel tedaj navado, da je ponujal na vse strani nenapadne pakte.

„Nenapadalni pakt po mojem mnenju ni potreben,“ je odgovoril Neurath, „ker obstaja med nami še lokarnski pakt, v katerem je bilo izrecno poudarjeno, da se naj vsa sporna vprašanja med Češkoslovaško in Nemčijo urejajo na miren način in da se bosta obe državi pri reševanju spornih vprašanj izogibali uporabi sile.“

Študija „Grün“

Na podlagi teh in podobnih miroljubnih zagotovil je nastopila spomladi 1938 za nekaj časa mednarodna pomiritev. Toda ta pomiritev ni bila v ničesar upravičena, ker je nacistični general Jodl še isti mesec zapisal v svoj dnevnik:

„Po aneksiji Avstrije je omenil firer, da se z reševanjem češkoslovaškega vprašanja ne mudi, ker je treba najprej Avstrijo prebaviti. Razen tega morajo biti vse priprave za operacijo „Grün“ energično izvedene; pripraviti jih bo treba na podlagi izmenjenega strateškega položaja zaradi aneksije Avstrije.“

Zasedbo Avstrije se je strateški položaj za Hitlerja resnično mnogo zboljšal, ker je zdaj držal Češkoslovaško s treh strani v kleščah...

„Operacija Grün“ je šifra, pod katero se skriva Hitlerjev načrt za razbitje Češkoslovaške. Ta načrt leži še v jeklenih omarah v Berlinu in le nekaj najožjih Hitlerjevih sodelavcev ve zanj.

30. maja 1938 je podpisal Hitler dokument z naslovom „Študija Grün“. V tem dokumentu je med drugim rečeno:

„Moj neomajni sklep je, da v doglednem času Češkoslovaško z vojaško akcijo razbijem. Izbrati politično in vojaško primeren trenutek je stvar političnega vodstva. Zato je treba takoj pripraviti vse potrebno.“

Ta dokument ima prilogo z naslovom „Priloga k študiji Grün“, ki vsebuje naslednja določila:

„1. Strateški napad iz jasnega neba brez razloga ali možnosti opravičila ne pride v poštev. Razlog: sovražno svetovno mnenje, ki bi utegnilo dovesti do težavnega položaja.“

2. Stopiti v akcijo po daljšem diplomatskem sporu, ki se bo sčasoma zaostroval in bo privedel do vojne.

3. Bliskovita akcija na podlagi kakšnega incidenta (na primer umor nemškega veleposlanika) in s tem zvezane protinemške demonstracije.“

Ta dokument, ki so ga objavili na nürnberškem procesu, dokazuje, da je Hitler planiral incident, ki bi mu naj služil pred vsem svetom kot opravičilo za napad na Češkoslovaško. V ta namen je nameraval celo dati umoriti nemškega veleposlanika v Pragi, da bi mu ta umor dal povod za vdor v Češkoslovaško.

Sudetskonemška stranka

Karl Henlein je ustanovil 1. oktobra 1933 „Sudetsko nemško domovinsko fronto“, ki se je pozneje preimenovala v „Sudetskonemško stranko“. Ta stranka je dosegla pri parlamentarnih volitvah maja 1935 pomemben uspeh: dobila je 22 poslancev v češkoslovaškem parlamentu. Tedaj je poslal Henlein tedanjemu predsedniku češkoslovaške republike Tomažu G. Massaryku izjavo lojalnosti in je večkrat zatrdil, da bodo sudetski Nemci ostali zvesti nemškemu narodu in češkoslovaški državi.

Priključitev Avstrije je bila signal za sudetske Nemce. Dne 17. marca 1938 je poslal Henlein nacističnemu zunanjemu ministru Ribbentropu pismo, v katerem je napisal med drugim:

„V svojem globokem veselju nad srečnim preobratom v Avstriji čutimo potrebo, da izrazimo vsem tistim, ki so sodelovali pri velikem firerjevem dejanju, svojo zahvalo... Svojo zahvalo firerju bomo izkazali z dvojno vnetostjo v službi velikonemške politike...“

Na koncu svojega pisma je zaprosil, da bi

ga povabili na razgovore v Berlin, zakaj „novi položaj zahteva preusmeritev nemške sudetske politike“.

Nekaj dni pozneje, 28. marca 1938, je prišel Henlein v Berlin. Sprejel ga je sam Hitler in mu dal navodila za politiko njegove stranke.

Predvsem je Hitler zahteval od Henleina, naj stavi sudetskonemška stranka češkoslovaški vladi zahteve, ki bodo za češkoslovaško vlado nesprejemljive. Na koncu razgovora, ki je trajal tri ure, je Henlein dejal:

„Torej moramo vedno toliko zahtevati, kolikor nam ne bodo mogli izpolniti.“

Hitler mu je pritrldil in Henlein se je vrnil v Češkoslovaško ter pričel vestno izpolnjevati Hitlerjeva navodila.

Pri razgovorih, ki sta jim prisostvovala tudi Ribbentrop in Hess, je Hitler razkril svoje načrte glede Češkoslovaške:

„Češkoslovaški problem nameravam v ne posebno dolgem času rešiti. Ne morem več trpeti, da Nemce trpinčijo ali nanje celo streljajo.“

Ta pretirana pripomba se je očividno nanašala na neko vest, ki jo je nemški tisk pretirano napihnil. Šlo je za incident na sudetskem ozemlju dne 17. oktobra 1937, pri katerem se je Henleinov namestnik Hermann Frank pretepal s češkimi policaji.

Predlog češkoslovaške vlade

Istega dne je imel češkoslovaški ministrski predsednik Hodža po radiu govor, v katerem je objavil predlog vlade za novi manjšinski statut, ki naj bi nadomestil starega iz leta 1919. Na podlagi ustave bi naj dobile nemška in druge manjšine posebne pravice, ki bi bile utemeljene v novem manjšinskem zakonu: Hodža je nameraval — ne da bi vedel za tajne razgovore, ki so bili istega dne v Berlinu — izpolniti vse tedanje zahteve sudetskih Nemcev.

Načrt češkoslovaške vlade — čeprav je imel dobre namene — je bil — vsaj kar se tiče sudetskih Nemcev — brezpredmeten, ker je prav ta dan dobil Henlein kot zvesti Hitlerjev hlapec od svojega gospodarja navodila, kako naj stanje v Sudetih čimbolj zaostri. Res je sicer, da se je stanje v Sudetih od trenutka, ko je prišel v Nemčiji Hitler na oblast, vedno bolj zaostrovalo, toda po priključitvi Avstrije so postale razmere v Sudetih naravnost neznosne.

Po Sudetih vre

Ko se je Henlein vrnil domov, je pričelo po Sudetih vreti. Sudetski Nemci, iz katerih so njihovi v Hitlerjevi Nemčiji šolani voditelji napravili fanatično orodje zločinske nacistične politike, sploh niso več hoteli priznati češkoslovaških oblasti. Po ulicah so prepevali nacistične pesmi, izzivali so s kljukastimi križi in s pozdravi „Heil Hitler“. Razumljivo je, da je prihajalo do gostilniških preteпов, ki pa predvsem zaradi mirnega zadržanja Čehov niso zahtevali hujših žrtev. Posebno vročeglavi sudetski Nemci so pričakovali, da bo zdaj vkorakala nemška vojska v deželo. Naskrivaj so si šivali uniforme in zastave s kljukastim križem, posebno nestrpni so pričeli kar javno pozdravljati z dvignjeno roko, kakor da bi bilo vkorakanje nemške vojske samo še vprašanje nekaj dni.

24. aprila 1938 je Henlein v svojem govoru na nekem sestanku vodilnega kadra sudetskonemške stranke v Karlovih Varih odbil predloge češkoslovaške vlade in formuliral svoje zahteve v osmih megljenih in raztegljivih točkah. Predvsem je zahteval avtonomijo v okviru češkoslovaške vlade, najbolj nejasna pa je bila šesta točka, ki je zahtevala „odstranitev krivic, ki so bile storjene sudetskim Nemcem od leta 1918 do danes, in povrnitev škode, ki jim je bila s temi krivicami prizadejana“.

V teh svojih zahtevah je dobil Henlein podporo s strani, od koder jo je najmanj pričakoval. Anglija in Francija, ki sta pozneje morali uvideti, da s popuščanjem ne bosta zatrli agresivne politike, sta poslali 7. aprila češkoslovaški vladi noto, naj čimprej reši manjšinsko vprašanje v svoji deželi. Na to noto je češkoslovaška vlada pozitivno odgovorila. Britanski poslanik Henderson je izjavil nemškemu zunanjemu ministru, da Anglija podpira Nemčijo v sudetskem vprašanju.

Nekaj dni pozneje je obiskal francoski veleposlanik v Berlinu Francois Poncet Ribbentrop in izjavil, da bo francoska vlada prav tako kot angleška storila vse, da bi pripomogla k rešitvi sudetskega vprašanja. Pripomnil je, da bo Henleinovih osem točk služilo za osnovo pogajanj.

13. maja je češkoslovaška vlada uradno izjavila svojo pripravljenost, da prične pogajanja s sudetskonemško stranko. Ravno v tistih dneh je divjala huda predvolilna borba

za občinske volitve, ki so bile napovedane za 22. in 29. maj. Med njo so nacistični teroristi izzvali različne spopade s policijo, tako da je splošno razburjenje v Sudetih še bolj naraslo. Ko je policija nato sprejela nekaj ukrepov, ki naj bi v bodoče onemogočili izzivane teroristov, je politični odbor sudetskonemške stranke prekinil pogajanja z vlado, „dokler ne bodo zagotovljene pravice svobode mnenja, tiska, zborovanja in združevanja“.

Naslednji dan je prinesel tragičen dogodek: neki češki orožnik je pozval dva sudetskonemška funkcionarja, ki sta se peljala z motornim kolesom, naj se ustavita. Ker se nacistična vojska ni ustavila, je orožnik uporabil orožje in oba smrtno ranil. Ti dve smrtni žrtvi in vrsta izgrediv in gostilniških preteпов so sprožili na nemški strani silovito propagandno kampanjo.

V nekem govoru, ki ga je imel 12. junija, je Hitlerjev namestnik Rudolf Hess napadel Češkoslovaško kot „nevarno žarišče nemirov v Evropi“. Zavestno je lagal, ko je o Hitlerju dejal: „Firer pozna vojno; zaveda se, da bi pomenila vojna konec vseh njegovih miroljubnih načrtov. Ve pa še več, da bi pomenila evropska vojna konec evropske kulture...“

V resnici pa je štirinajst dni pred tem Hessovim napihnjenim govorom Hitler spremenil svoj načrt za „operacijo Grün“:

„Odločen sem, da bom od 1. oktobra 1938 dalje izkoristil vsako ugodno priložnost za uredništvo svojega načrta... Za akcijo proti Češki, se bom pa odločil samo, če bom trdno prepričan, da Francija ne bo korakala in tudi Anglija ne bo posegla vmes.“

„Strašno je, da je odvisna usoda milijonov ljudi od enega samega na pol blaznega človeka.“ je napisal tiste dni britanski ministrski predsednik Neville Chamberlain v svoj dnevnik.

Na zadnjem kongresu nacistične stranke v Nürnbergu je dejal francoski veleposlanik Andre Francois Poncet Hitlerju:

„Najlepši lovorjev venec je tisti, ki ga človek dobi, ne da bi stal solzo ene same matere.“

Runcimanovo poslanstvo

Nemiri v Sudetih pa se po navodilih iz Berlina ne samo nadaljujejo, temveč še stopnjujejo. Položaj v deželi postaja nevzdržen. Tedaj se je britanska vlada odločila, da pošlje v Češkoslovaško svojega posrednika, silvolasega lorda Runcimana od Doxford.

Runciman potuje po Sudetih in sluti, da sta od njegove misije odvisna vojna in mir. Povsod, kjer se ustavi, sliši pod hotelskim oknom neprestano kričanje hitlerjancev in zborovsko deklamiranje pesmice, ki je bila skuhana v Goebbelsovi kuhinji:

*Lieber Lord, mach uns frei
von der Tschechoslowakei!*

(Ljubi lord, osvobodi nas Češkoslovaške!)

„Kdor hoče sedeti pri kosilu . . .“

Ko so se nacisti tako pripravljali na vojno, se jim je zdelo primerno, da se ozejo po morebitnih zaveznikih. Madžarska vlada je že dolgo časa želela tesnejše sodelovanje med svojim in nemškim generalnim štabom. Zdaj je nemška vlada menila, da je prišel čas, da to sodelovanje uredniči.

Göring, ki si je vedno domišljal, da je imeniten politik, je poklical madžarskega poslanika k sebi in mu namignil, da bi bilo dobro, da bi se Madžarska „aktivno udeležila“ konflikta s Češkoslovaško. Kmalu nato je prišel v Budimpešto Keitel, načelnik nemškega generalnega štaba, in se zadržal tu več dni. Konec avgusta je prišel madžarski državni poglavar Horthy z ministrskim predsednikom Imredyjem in zunanjim ministrom Kanyo v Nemčijo, da bi si ogledal manevre nemške

„Hočemo vojno . . .“

Približno ob istem času je izdal nemški generalni štab nov načrt za napad na Češkoslovaško. V njem je med drugim omenjeno: „Operacija ‚Grün‘ bo sprožil incident v Češki, ki bo dal Nemčiji povod za vojaško intervencijo.“

Dan in ura tega incidenta sta izredno važna.

Dan in ura morata biti določena tako, da bo imelo naše letalstvo ugodno vreme... Dan pred napadom ne smemo storiti ničesar, kar bi si lahko sovražnik razlagal kot priprave za napad...“

Tudi (nemških) predstavništva v Pragi ne moremo opozoriti pred prvim zračnim napadom, čeprav bi lahko bile posledice zelo hude, če bi postala žrtev našega napada...“

Približno ob istem času je bil profesor Burckhardt, tedanji visoki komisar Društva

Obupani lord, je poročal svoji vladi o „tej prekleti deželi“, kakor se je sam izrazil. Pristavil je, da ne vidi nobene možnosti za rešitev sudetskega problema.

Tudi njemu postaja jasno, da bo Hitler korakal.

Kljub temu je predlagal Runciman za Sudete samoupravo po zgledu švicarskih kantonov. To pa seveda ni ugajalo Nemcem, ki jim pomiritev ni bila všeč. Vsekakor so si v Berlinu razlagali Runcimanov obisk kot znamenje slabosti.

Na drugi strani pa je češkoslovaški predsednik Beneš še vedno upal, da bo dosegel z Nemci sporazum. Nemškemu poslaniku Eisenlohrju je ponovno izjavil, da pogajanj ne bo nikoli opustil.

Gonja nemškega tiska

Medtem ko je Runcimanova misija vzbudila pri narodih Evrope upanja na mirno rešitev spora, pa je dobil nemški tisk navodilo, naj sudetski problem zaostri. 3. avgusta so dobili glavni uredniki nemških listov na tiskovni konferenci propagandnega ministrstva naslednja navodila:

„Češka letala so pri Glatzu preletela nemški zračni prostor. To je treba označiti kot provokacijo najhujše vrste. Nemška vlada je zahtevala kaznovanje krivcev. — Dodatek: Po navodilih z najvišjega mesta je treba o Glatzu pisati dva dni štirikolonsko na prvi strani. Vsi uvodniki se morajo ukvarjati s tem.“

Nemški vladi je prišlo vsako sredstvo prav, da je lahko razburjala duhove. Pri nekem političnem spopadu med samimi sudetskimi Nemci (nobenega Čeha ni bilo blizu) je bil en Nemec ubit. Na tiskovni konferenci 9. avgusta je dobil nemški tisk navodilo:

„To novo krvavo dejanje v Sudetih je treba posebno skrbno komentirati. Posebno je treba poudariti, da je zakrivil umor Čeh! Čehi niso samo krivi za vse nemire v Sudetih, za nas so tudi morilci...“

V Pragi so se kljub temu še nadalje poskušali pogajati. Sam predsednik republike Beneš se je vključil v pogajanja, ker se mu predlogi ministrskega predsednika Hodže niso zdeli dovolj popustljivi. Predlagal je „jezično, uradniško in finančno avtonomijo ter državno pomoč za poravnano škodo“ — pod pogojem, da bi sudetski Nemci sprejeli dvomesečno premirje. V razgovoru s predstavnikoma sudetskih Nemcev je Beneš večkrat izjavil, da razume, da hočejo biti Nemci na svojem ozemlju sami svoji gospodarji.

Ali je sploh mogoče še bolj popustiti, kot sta to storila Beneš in češkoslovaška vlada? Toda nemška javnost ni o vseh teh naporih češkoslovaške vlade ničesar izvedela. Nemški tisk je dobil od propagandnega ministrstva naslednje navodilo:

„Dozdevnih predlogov praške vlade sudetskonemški stranki sploh ne omenjajte...“

mornarice v Kielu. Na neki vojni ladji so imeli nacisti in madžarski gostje razgovore o udeležbi Madžarske pri vojnih operacijah proti Češkoslovaški. Madžarski ministri so bili spočetka še precej zadržani, čeprav je nemški zunanji minister Ribbentrop poudaril: „Kdor hoče revizijo svojih meja, mora izkoristiti priložnost in se udeležiti akcije!“

Za razliko od svojih ministrov je Horthy na sestanku s Hitlerjem privolil v sodelovanje Madžarske. Popoldne istega dne je imel Hitler sestanek še z Imredyjem, ki je bil pomirjen, ko mu je Hitler zagotovil, da „ne zahteva od Madžarske nobene protiusluge“.

„Kdor hoče sedeti z nami pri kosilu“, je cinično pristavil Hitler, „mora tudi pomagati kuhati. Če želi Madžarska razgovore obeh generalnih štabov, mi je tudi prav.“

narodov za Gdansk, povabljen k nemškemu gauliterju za Gdansk Forsterju in bil priča, ko je Forster razlagal, kako bodo Nemci zmeli Češkoslovaško:

„Nemčija bo še letošnje jesen rešila sudetskonemško vprašanje,“ se je širokoustil Forster. „Ne bomo delali dolgega uvoda, temveč bomo takoj z vso brutalno silo napadli. Za začetek bomo poslali tisoč letal nad Prago in jo zravnali z zemljo... Svetovno vojno smo izgubili zaradi zarote; to bo v prihodnji vojni nemogoče. Če bi kdo izkusil z izdajo, bo brezpogojno ustreljen vsak deseti možki... Leta 1914 so želeli naši sovražniki vojno in mi smo jo izgubili. Zdaj jo hočemo mi in jo bomo zato dobili. Poznam najskrivnejše firerjeve misli in imam vsak čas dostop v njegovo spalnico...“

(Nadaljevanje sledi)

Grundsätzliche Feststellungen zur Lösung der Minderheitenfrage

Im Zusammenhang mit den Forderungen der Kärntner Slowenen nach Verwirklichung des Artikels 7 des Österreichischen Staatsvertrages wird in einem Teil der österreichischen Presse immer wieder geschrieben, dass die Kärntner Slowenen wohl ständig „übertriebene“ und „herausfordernde“ Forderungen erheben, jedoch nie klar sagen wollen, wie sie sich die Verwirklichung der Minderheitenschutzbestimmungen vorstellen. Solche Behauptungen jedoch entbehren jeder Berechtigung, da in den zahlreichen Eingaben und Memoranden der Kärntner Slowenen wiederholt klar festgestellt wurde, wie der Artikel 7 verwirklicht werden müsste, um den Fortbestand der slowenischen Minderheit in Kärnten gewährleisten zu können.

Auch in der umfangreichen Eingabe vom 20. 1. 1958 an den Präsidenten des Nationalrates wurden die Stellungnahme der Kärntner Slowenen zu den damals in Beratung gestandenen Regierungsvorlagen des Minderheitenschulgesetzes und des Gesetzes über die Amtssprache beim Gericht sowie ihre Ansichten und Vorschläge für die Durchführung des Artikels 7 unterbreitet. Dieser Eingabe entnehmen wir folgende grundsätzliche Feststellungen:

1. Jede Minderheit hat ihre eigene Entwicklungsgeschichte und lebt unter ganz speziellen Verhältnissen, die sie selbstredend selber am besten kennt und es ist daher eine zweckdienliche Regelung des Minderheitenschutzes nur im Zusammenwirken mit der betroffenen Minderheit möglich.

2. Der Minderheitenschutz soll nicht nur den einzelnen Staatsbürger, sondern die Volksgruppe als solche schützen.

3. Der Minderheitenschutz soll die Gesamtregelung aller Bestimmungen des Artikels 7 des Staatsvertrages umfassen und nicht nur Teilfragen betreffen.

4. Die Mehrheit darf in der Minderheit nicht ein Element sehen, das die Nachbarvölker trennt, sondern in ihr die natürliche Brücke und den berufenen Mittler von Volk zu Volk und von Staat zu Staat anerkennen und schätzen. Dem entspricht andererseits für die Minderheit die selbstverständliche Pflicht zur unbedingten Loyalität gegenüber der Mehrheit und dem Staate.

5. Die Regelung der Minderheitenfrage soll eine dauerhafte möglichst gerechte sein, damit einerseits jeder Verdacht einer Illoyalität wie andererseits jeder Vorwurf einer gewollten Entnationalisierung — beides Hauptfeinde einer friedlichen Minderheitenpolitik — für immer beseitigt werden.

Das sind Grundsätze, die nicht nur von uns verfochten werden, sondern auch in der einstimmig beschlossenen Resolution der Tagung des Europarates in Strassburg am 29. 10. 1957 in der Feststellung zum Ausdruck kamen, dass nicht nur die Einzelpersonen sondern auch die Volksgruppe als solche zu schützen sei. Wörtlich heisst es darin: „Es ist aber wünschenswert, u. zw. sowohl vom menschlichen Standpunkt aus als auch zur Förderung der guten Beziehungen zwischen den Staaten, dass die Befriedigung der kollektiven Interessen der nationalen Minderheiten als solcher sichergestellt wird. Und dies im weitesten Ausmass, das mit der Wahrung der wesentlichen Belange des Staates, zu dem sie gehören, vereinbar ist.“

Der Minderheitenschutz hat doch nur dann einen Sinn, wenn er die Volkstumsgrößen und den nationalen Besitzstand der Minderheit schützt und alles vermeidet und verhindert, was in direkter oder indirekter Weise die kulturell-geistige und wirtschaftlich-soziale, kurz die nationale Struktur der Volksgruppe und des von ihr bewohnten Gebietes zu stören oder zerstören geeignet ist. Dieselben Grundsätze vertritt hinsichtlich der österreichischen Minderheit in Südtirol immer wieder auch die österreichische Bundesregierung.

Aus diesen Grundsätzen heraus können wir auch dem Bekenntnisprinzip als Ausgangspunkt für die Durchführung sämtlicher Bestimmungen des Artikels 7, wie dies im § 4 der Regierungsvorlage zum Minderheitenschulgesetz zum Ausdruck kommt und das die ganze Schwere der Entscheidung dem einzelnen Minderheiten-Angehörigen aufbürdet, keineswegs unsere Zustimmung geben. Nach diesem Prinzip ist nämlich die Existenz der Minderheit von den sozialen Verhältnissen und von der Möglichkeit und dem Mut der Einzelnen, sich ohne Nachteil zur nationalen Minderheit zu bekennen, abhängig. Eine so schwerwiegende Entscheidung mag vielleicht eine wirtschaftlich unabhängige, geschichtlich privilegierte Minderheit bestehen, nicht aber kann eine solche Entscheidung eine wirtschaftlich und sozial abhängige, geschichtlich immer zu-

rückgesetzte Minderheit, wie die slowenische in Kärnten es ist, seinen durch Jahrzehnte andauernde, entnationalisierende Schulerziehung national indifferent gewordenen Angehörigen überlassen. Schon die auffallend grosse Abnahme der Kärntner Slowenen bei den einzelnen Volkszählungen von 1910 bis 1951, bei denen überdies verschiedene Kriterien zur Feststellung der Zahl der slowenischen Minderheit in Kärnten angewandt wurden, beweisen die Unbrauchbarkeit des Bekenntnisprinzips. Auch der amerikanische Autor Richard R. Randall hat in neuester Zeit auf Grund seines mehrmonatigen, umfassenden Studiums an Ort und Stelle über den Wert der Volkszählungsergebnisse in Kärnten starke Zweifel zum Ausdruck gebracht.

Ganz und gar unmöglich aber ist es, nach dem Bekenntnisprinzip eine Generation zur Entscheidung aufzurufen, die wegen dieses Bekenntnisses von der Heimat vertrieben wurde, Haus und Hof verloren hatte und in Überwachungslagern, zahlreichen Repräsentationen ausgesetzt, in Haft leben musste. Es sei hier nicht unerwähnt, dass die Kärntner Slowenen diese Bekenntnisprobe trotz grössten Terrors gut bestanden haben und sich in ihrem Widerstandskampf gegen die nationalsozialistische Gewaltherrschaft energisch dagegen zur Wehr gesetzt haben. Gerade eine solche Entwicklung, die von einem Volke das Letzte fordert, aber möchten wir in Zukunft vermeiden.

Wir übersehen keineswegs die Schwierigkeiten, die nationale Zugehörigkeit nach objektiven Merkmalen festzustellen. Ohne Zweifel sind aber die sogenannten Windischen der Abstammung und Sprache nach Slowenen. „Nation“ kommt bekanntlich von „nasci“ und kann daher nicht beliebig gewechselt werden. Das Wort „windische“ aber ist nichts anderes als ein Synonym für slowenisch.

Ebenso ist es Tatsache, dass der überwiegende Teil Südkärntens von slowenischer und gemischter Bevölkerung bewohnt wird. Durch das lange Zusammenleben, vor allem durch den modernen Verkehr und infolge der wirtschaftlichen und auch völkischen Unterwanderung durch das wirtschaftlich — und kulturell — stärkere Mehrheitsvolk ist es zum Teil sehr schwer, wenn nicht geradezu unmöglich geworden, die Volkzugehörigkeit genau festzustellen.

Wir haben oben dargelegt, dass weder die Anwendung des Bekenntnisprinzips noch die des Prinzips der objektiven Merkmale zur Feststellung der Volkzugehörigkeit eine für beide Teile annehmbare Regelung herbeiführen kann. Wir schlagen daher, wie auch schon in unserem Memorandum vom 11. 10. 1955, vor, den Minderheitenschutz gem. Artikel 7 des Staatsvertrages in einem genau umrissenen Gebiet Südkärntens mit slowenischer und gemischter Bevölkerung zu verwirklichen. Dieser Vorschlag findet seine Stütze nicht nur in den tatsächlichen Sprach- und Bevölkerungsverhältnissen in Südkärnten, sondern vor allem auch in den Bestimmungen des Artikels 7 des Staatsvertrages selbst, wo von Gebieten mit slowenischer und gemischter Bevölkerung die Rede ist und wo im § 5 auch die objektive Auffassung von der Minderheit verankert erscheint. Nicht zuletzt hat die Kärntner Landesregierung gerade diesen Umständen durch die Schaffung der Verordnung über das zweisprachige Schulwesen vom 3. 10. 1945, in der Fassung vom 31. 10. 1945, Rechnung getragen. (Wird fortgesetzt)

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kinete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uru — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Sobota, 30. 1.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 31. 1.: 7.30 5 pesmijo in glasbo pozdravljam in voščimo.

Ponedeljek, 1. 2.: 14.00 Kogar zqnama — 17.55 Za našo vas.

Torek, 2. 2.: 14.00 Solistične skladbe.

Sreda, 3. 2.: 14.00 Domači vrt — Kar želile, zaigramo.

Četrtek, 4. 2.: 14.00 Mladina igra. (Igra Mladinski akordeon-orkester Ljudske visoke šole v Beljaku).

Petek, 5. 2.: 14.00 Zabavna glasba v dva in tričetrtinskem taktu. — Iz popolne torbe: Pri tujih narodih v gosteh.

Sobota, 30. januar:

I. program: 8.00 Fantije, veseli bodite — 8.45 Širni pisani svet — 14.00 Pozdrav nate — 15.00 „Z napačnim denarjem“ — 16.20 Mladinska oddaja — 16.45 Iz parlamenta — 17.10 Glasba za zabavo — 17.40 Zveneči alotrio — 18.40 Pestro mešano — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 „Peter Scholl in njegovi sosede“, opera.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 7.15 Jutranja glasba — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.30 Majhen dopoldanski koncert — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Pet minut agrarne politike — 14.15 Godba na pihala — 15.00 Mladinski koncert — 16.00 Lepi spomini — 7.10 Lepa pesem — 17.40 Ljudstvo in domovina — 18.10 Zabavna glasba — 19.15 Oddaja zveznega kanclerja — 19.30 Radijska družina — 20.00 Dobro zabava — 21.10 „Juana“ povest.

Nedelja, 31. januar:

I. program: 6.10 Vesela melodije — 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Jutranje melodije — 11.00 Glasbena nedeljska promenada — 11.30 Veselo petje, veselo igranje — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine: Vesela Labudska dolina — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba ob petih — 18.25 Vedno radi poslušamo — 19.00 Sport — 19.45 Za dobro voljo — 20.10 Kdo je storilec, kriminalna slušna igra.

II. program: 7.05 Igrajo muzikanti Wilten — 8.15 Kaj je novega? — 9.00 Operni koncert — 10.05 Dunajski zadržek z glasbo — 11.00 Orkestralni koncert — 13.15 Za avtomobiliste — 15.00 Operetni koncert — 16.00 Plesna glasba — 16.30 Popevke — 18.25 Nazaj k šolski klopi — 19.10 Pisani ritem — 19.30 Zlata plošča — 20.00 Lepi glasovi, lepe viže — 20.45 Opereta sveta — 21.45 Sport.

Ponedeljek, 1. februar:

I. program: 8.00 Operni koncert — 8.45 Zapiski iz domovine — 14.45 Prav za Vas — 15.30 Koroški knjižni kotiček — 16.00 Glasba Maxa Asta — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 18.20 Za Vas — Za vse — 18.30 Mladinska oddaja — 18.55 Sportna poročila — 19.15 Pestro melano — 19.50 Nebeška postelja — 20.15 Citati in razumeli — 20.30 Drugi šoferski izpit — 21.00 30 minut zabave.

II. program: 6.45 Majhna melodija — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelje težke glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Za ljubitelje opernih melodij — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Vedno radi poslušamo — 16.00 Otroška ura — 16.30 Popevke — 17.10 Kulturne vesti — 19.25 Made in Austria — 19.30 Kdo je kdo? — 20.00 Orkestralni koncert — 22.00 Operetni koncert.

Torek, 2. februar:

I. program: 8.00 Koroški koledar — 14.45 Prav za Vas — 15.45 Moderna nemška literatura — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 18.40 Pestro mešano — 19.00 Ljuba mama — 19.15 Kako bi se odločili Vi? — 19.50 Nebeška postelja — 20.15 „V letu devet“, slušna igra.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 7.15 Jutranja glasba — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Znani orkestri — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Glasbeni cocktail — 16.00 Oddaja za žene — 16.30 Avstrijska zabavna glasba — 17.10 Kulturne vesti — 17.55 Samo zate — 19.25 Made in Austria — 19.30 Svet pride k tebi v hišo — 21.10 „Vsaka stvar ima dva strani“.

Sreda, 3. februar:

I. program: 8.00 Da, ta je moja melodija — 8.45 Oddaja za žene — 14.45 Glasba za mladino — 15.45 „Življenje, sanje in smrt“ — 16.00 Heinz Sandauer s svojim orkestrom — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Glasba, ki nam dopade — 18.10 Pisan glasbeni spored — 18.55 Sport — 19.00 Od plošče do plošče — 19.15 Pestro mešano — 20.15 Skrajj pozabljeno — premalo znano.

II. program: 6.45 Majhna melodija — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelje težke glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za ljubitelje opernih melodij — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Sestanek ljubiteljev popevk — 16.00 Otroška ura — 16.30 Veselo razpoloženi — 17.10 Kulturne vesti — 17.55 Veseli delopust — 19.15 Za prijatelja planin — 19.25 Made in Austria — 20.00 Stirje proti štirim — 20.30 Vindobona, prekrasno mesto.

Četrtek, 4. februar:

I. program: 8.00 Zveneče platno — 8.45 Avstriji v inozemstvu — 13.00 Mladina poje — 14.30 Ura pesmi — 15.30 Koroški avtorji: Emil Lorenz — 15.45 Pot bogov — 17.10 Lahka glasba — 17.55 Kulturne vesti — 18.15 Oddaja za delavce — 18.30 Mladinska oddaja — 18.55 Sportna poročila — 20.15 Lovska ura — 21.00 Zveneča alpska dežela.

II. program: 6.45 Majhna melodija — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Glasba Viteslava Novaka — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Lahka glasba — 14.15 Znani orkestri — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Oddaja za žene — 16.30 Zaljubljene gosli — 17.10 Kulturne vesti — 17.55 Plesna in zabavna glasba — 19.25 Made in Austria — 19.30 Dama s sivimi kodrčki — 20.30 Pozor! Snemanje!

Petek, 5. februar:

I. program: 8.00 Orkestralni koncert — 14.45 Koncertna glasba — 15.30 Kulturno zrcalo — 16.00 Glasba

Nica Dostala — 16.30 Koncertna ura — 17.55 Koroška pripovedke — 18.10 Prošli čas je dragocen — 18.55 Sportna poročila — 20.15 Halal teenagerjil — 21.00 Orkestralni koncert.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelje težke glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za ljubitelje opernih melodij — 14.15 Avstrijski komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Otroška ura — 16.30 Zabavna glasba — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Znanje za vse — 17.55 Glasba v mraku — 19.25 Made in Austria — 19.30 Vsakodnevna zabavna oddaja: „Lady“ — 20.00 „Sveta Ivana“, Bernard Shaw.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Cas v sliki. Oddaja Cas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 31. 1.: 17.00 Za mladino — 17.30 Svet mladine — 20.20 „Ljubezni ni tako enostavna“, veseloigra.

Ponedeljek, 1. 2.: 19.30 Inspektor Garrell — 20.20 Akulalni šport — 20.40 Oknar — 21.05 „Perry Como-Show“.

Torek, 2. 2.: 20.15 Prenos iz Ljudske opere: „Gianni Schicci“ (Puccini).

Sreda, 3. 2.: 17.00 Za otroke — 17.45 Za mladino — 19.30 Očka je najboljši — 20.20 Kaj mislite Vi o fant? — 20.35 Kriminalni film.

Četrtek, 4. 2.: 19.30 Šport — 20.20 Evropsko prvenstvo v umetnem drsanju.

Petek, 5. 2.: 19.30 Enaindvajset, kdo ve več? — 20.20 „V pisani vrsti“ film — 21.10 Evropsko prvenstvo v umetnem drsanju.

Sobota, 6. 2.: 19.30 Kaj vidimo novega? — 20.20 Prenos iz nemške televizije: „Parada popevk“ — 21.45 Evropsko prvenstvo v umetnem drsanju.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 30. januar:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Iz arhiva zabavne glasbe — 9.00 Za solarje — 10.10 Znani pevci — znane melodije — 10.40 Poje Ljubljanski oklet — 12.00 Crno in belo — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napravi izpod zelenega Pohorja — 13.30 Arije iz oper G. Verdija — 14.10 Narodne s harmoniko — 14.40 Voščila — 15.40 Na platno smo videli — 16.30 Smučarjem in razvedrilo — 17.10 Narodne pesmi — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.15 Majhen mozaik melodij — 18.45 Okno v svet — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.00 Vrtilmo Vam plošče za zabavo.

Nedelja, 31. januar:

6.00 Nekaj domačih za nedeljsko jutro — 6.30 Od palka da kola — 7.35 Popevke za nedeljsko jutro — 9.05 Radi bi Vas zabavali — 10.30 Glasbene razglednice — 11.10 Godba na pihala — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.45 Majhen koncert zabavne glasbe — 14.15 Voščila — 15.40 Poje Ljubljanski komorni zbor — 16.00 60 minut športa in glasbe — 17.00 Opera in koncert ob kamnu — 18.38 Ko misli poljujejo — 18.45 Trio Slavka Avsenika — 20.05 Izberite melodijo tedna.

Ponedeljek, 1. februar:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.25 Vesela harmonika — 10.10 Izbrali smo za Vas — 11.00 Za dopoldansko razvedrilo — 11.30 Oddaja za otroke — 12.00 Instrumentalni kvartet „Skrjanček“ — 12.25 Pesmi in plesi narodov Jugoslavije — 14.35 Voščila — 15.40 Listi iz domače književnosti — 16.00 V svetu opernih melodij — 17.10 Srečno vožnja! — 20.00 Mozaik za zabavo.

Torek, 2. februar:

5.00 Pisan jutranji glasbeni spored — 8.05 Popularne orkestralne skladbe — 9.25 Iz francoske opere — 9.39 Takt za taktom — 10.10 Izberite melodijo tedna — 11.30 Zabavna parada — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Rit-

Vsako sredo in četrtek dobavlja enodnevne piščance in 3 mesece stare jarčke

pasem: bela ameriška Leghorn, jerebičasta Italijanka, Amrocks (Barred Rocks) — sivograhasta dobra nesnica in dobra za pitanje, Rhodeländer — temnorjava, New Hampshire (zlata Amerikanka), Sussex — bela s črnoprizanim vratom, White Rocks — odlična pitovna pasma, Special Cornish — križanka za pitanje — in Štajerka.

Vzrejališče perutnine in valilnica F. u. J. Zuber, Celovec, tel. 23-70.

mična klaviatura — 14.30 35 minut opernih arij — 14.05 Za solarje — Velika pol — 15.40 Naši popalnik na tujem — 16.00 Spektrum zabavnih zvokov — 18.45 Razgovori o mednarodnih vprašanjih — 20.00 Radijska igra — Sen kresne noči.

Sreda, 3. februar:

5.00 Dobro jutro! — 8.05 Pajo inozemski pevski zbori — 9.00 Jezikovni pogovori — 10.10 Dopoldanski koncert — 11.00 Od valčka do sambe — 12.25 Pisani zvoki z Dravskoga polja — 12.45 Pet popevk za pet pevcev — 13.30 Trio orglic Andreja Blumauerja — 15.40 Navosti na knjižni polici — 16.00 Koncert po željah — 17.10 Sestanek ob petih — 20.00 Ali jih poznate?

Četrtek, 4. februar:

8.05 Ali Vam ugaja? — 9.45 Od popevke do popevke — 11.00 Med romancami in rapsodijami — 12.00 Pri Jozgarskih fantih — 12.25 Veselo citre — 14.00 Od tu in tam — 14.35 Voščila — 15.40 5 knjižnega trga — 16.45 Lepe melodije — 17.10 Kako bom ljubila... — 17.30 Plesni zvoki — 20.00 Četrkov večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Kvintet Jožeta Kampača.

Petek, 5. februar:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Slovenske narodne — 8.30 Glasba na godala — 9.20 Italijanske popevke — 9.40 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe — 10.10 V ritmu Latinske Amerike — 11.00 Melodije na tekočem traku — 11.30 Družina in dom — 12.25 Iz del francoskih opernih skladateljev — 13.50 Igra Kmečka godba — 15.40 Iz svetovne književnosti — 16.00 Petkov koncert ob štirih — 17.20 Godala in klavir v ritmu — 18.00 Clovek in zdravje — 20.00 Ameriški pevec Johnny Mathis — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.30 Mozartovi koncerti.